

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Het individu in het rechtshandhavingssysteem van het Europees verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens

Nadat op 3 september 1953 tien der vijftien lidstaten van de Raad van Europa bij de secretaris-generaal van deze organisatie hun bekrachtigingsoorkonde hadden neergelegd, trad het «Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden», dat zij in november 1950 hadden ondertekend, in werking. Op 18 mei 1954 trad op dezelfde wijze, het op 20 maart 1952 ondertekende protocol bij genoemd verdrag in werking.

Nadat op 5 juli 1955 zes der verdragstaten het individuele klachtrecht hadden erkend, kon de door het verdrag ingestelde Europese Commissie voor de Rechten van de Mens, die op 2 april van datzelfde jaar haar Huishoudelijk Reglement had vastgesteld, een aanvang maken met het uitoefenen van haar bevoegdheid op dit gebied, die inmiddels door tien der thans door het verdrag gebonden staten is erkend.

Op 3 september 1958 legde de achtste verdragstaat de verklaring af, waarbij de rechtsmacht van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, als van rechtswege bindend werd aanvaard. Hierdoor kunnen, sinds 21 januari 1959, datum waarop de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa tot de eerste verkiezing der rechters overging, zaken bij het Hof worden aanhangig gemaakt (1).

De Commissie heeft inmiddels naast een aantal statenklachten een groot aantal individuele klachten te behandelen gekregen terwijl het Hof, dat op 18 september 1959 zijn Reglement heeft vastgesteld, tot nog toe twee zaken heeft behandeld en een drietal belangrijke arresten heeft gevelde (2).

Uit dit overzicht blijkt dat ook die organen en functies van het door het verdrag voorziene, internationale rechtshandhavingssysteem (3), die niet door het feit zelf van het in werking treden van het verdrag tot leven waren gekomen, thans in werking zijn of worden uitgeoefend.

In de hierna volgende beschouwingen wordt uiteraard niet gehandeld over de in het verdrag gegarandeerde rechten en vrijheden, als dusdanig.

Wel is het de bedoeling, van een volkenrechtelijk standpunt enige beschouwingen te wijden aan de positie die het individu inneemt in de verschillende stadia,

die, bij de door het verdrag in het leven geroepen rechtshandavingsregeling kunnen worden doorlopen en in het licht van volkenrechtelijke regels en uit het volkenrecht bekende instellingen, de betekenis van deze positie na te gaan.

Na enkele beschouwingen over deze positie in de interne rechtsorde der verdragstaten en in het kader van de statenklacht wordt zij vooral onderzocht in het verloop van de rechtshandavingsprocedures na uitoefening van het *individuele klachtrecht*.

De organen van het rechtshandhavingssysteem en hun procedureregeling worden hierbij slechts bestudeerd voorzover dit toelaat de aan het individu toegemeten rol nader te omschrijven.

Deze kan vanzelfsprekend niet worden bestudeerd aan de hand van de verdragstekst alleen. Inderdaad, zowel het huishoudelijk reglement der Commissie en het reglement van het Hof, als de reeds voorhanden rechtspraak van deze organen hebben op belangrijke wijze deze positie nader bepaald en uitgebouwd. In deze korte studie wordt dan ook aan deze verschillende bronnen geput.

I

Krachtens artikel 1 van het verdrag wordt aan eenieder, die onder de rechtsmacht der verdragstaten ressorteert de in de Eerste Titel van het verdrag en in artikels 1 en 2 van het Protocol vastgestelde rechten en vrijheden verzekerd (4).

Artikel 13 van het verdrag bepaalt aan de andere kant, dat eenieder wiens aldus vastgestelde rechten en vrijheden werden geschonden, recht heeft op daadwerkelijke rechtshulp voor een nationale instantie.

Algemeen wordt aangenomen dat de verdragstaten aldus, evenals trouwens door de vrij precieze wijze waarop de opgesomde rechten zijn geformuleerd geworden, een directe rechtscheppende werking van het verdrag in hun interne rechtsorde hebben willen verwezenlijken, m.a.w. dat zij aan het verdrag een «self-executing» karakter hebben willen geven (5).

In Groot-Brittannië, Ierland en de Skandinavische landen staan hinderpalen van grondwettelijke aard

dit rechtstreeks intern effect van het verdrag in de weg maar men neemt aan dat het in de overige verdragstaten verwezenlijkt is (8).

Een bevestiging hiervan kan in de nationale rechtspraak van sommige verdragstaten worden gevonden. Zo heeft in de Duitse Bondsrepubliek het Bundesverwaltungsgericht op 25 oktober 1956, de beslissingen van lagere administratieve instanties waarbij een uitzijtingsbevel tegen een vreemdeling werd bevestigd, vernietigd, wegens strijdigheid met artikel 8 van het verdrag waarbij aan eenieder o.m. het recht op eerbiediging van zijn gezinsleven wordt verzekerd (7).

Wat meer bepaald België betreft, mag worden verwezen naar volgende passus uit het verslag namens de Commissie voor buitenlandse zaken aan de Kamer uitgebracht, betreffend het wetsontwerp houdend goedkeuring van het verdrag :

Inderdaad, de inwerkingtreding van het Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en van de Fundamentele Vrijheden, heeft tot gevolg dat de erkenning der omschreven rechten en vrijheden in het nationaal recht wordt ingevoerd. Derhalve kunnen de private personen, aan wie die rechten en vrijheden werden verleend, zich daarop beroepen, de eerbiediging ervan eisen en, in geval van schending ervan, herstel voor de nationale rechtbanken vorderen (8).

Het toekennen door middel van internationale verdragsteksten van volkenrechtelijke rechten aan partikulieren is, hoewel geenszins onbekend tot nog toe toch eerder uitzonderlijk gebleven, zoals o.m. blijkt uit de welbekende uitspraak van het Permanente Hof van Internationale Justitie in zijn in 1928 uitgebracht advies betreffende de rechtsmacht der rechtbanken in Danzig :

It may be readily admitted that, according to a well-established principle of international law, the Beamtenabkommen, being an international agreement, cannot, as such, create direct rights and obligations for private individuals. But it cannot be disputed that the very object of an international agreement, according to the intention of the contracting Parties, may be the adoption by the Parties of some definite rules creating individual rights and obligations and enforceable by the national courts (9).

Wat echter een bijzonder vooruitstrevend karakter aan het verdrag geeft, is enerzijds de belangrijkheid van het geheel van rechten en vrijheden die partikulieren aldus rechtstreeks aan een internationaal verdrag ontlelen en waardoor in de verdragsgemeenschap een goed gearticuleerde openbare orde in het leven wordt geroepen en anderzijds het feit dat de verdragsluitende staten deze rechten hebben gecreëerd niet alleen ten gunste van hun onderhorigen maar op de meest algemene wijze ten voordele van allen die zich onder hun jurisdictie bevinden, zonder onderscheid op grond der nationaliteit, zodat ook onderdanen van niet-verdragstaten en apatriden op het verdrag kunnen beroep doen.

De nationale rechtsprekende instanties, waarvoor allen die onder de jurisdictie der verdragstaten vallen, de rechten, waarvan het genot hun door het verdrag wordt verzekerd kunnen doen eerbiedigen, vormen allus de eerste trap van het door het verdrag opgebouwde systeem van rechtshandhaving, waarvan alle mogelijkheden tevergeefs moeten zijn uitgeput vooraleer de internationale proceduur kan worden ingeleid. (10)

II.

1. Voor de internationale handhaving der in het

verdrag opgesomde rechten en vrijheden zijn twee bijzondere organen voorzien, waarvan de ene, de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens, met het verdrag zelf tot stand is gekomen, terwijl het andere, het Europees Hof voor de Rechten van de Mens slechts is kunnen in werking treden nadat een aantal verdragstaten door een bijzondere verklaring de rechtsmacht van het Hof als van rechtswege bindend hadden aanvaard.

Anderzijds zijn in deze rechtshandavingsregeling ook het Comité van Ministers en de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa ingeschakeld.

De rol van de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa bestaat hierin dat hij ieder der verdragstaten kan verzoeken hem uitleg te verschaffen nopens de wijze waarop zijn nationaal recht de daadwerkelijke uitvoering waarborgt van iedere bepaling van het verdrag. (11) Over deze essentieel politieke opdracht wordt in het kader van dit artikel niet verder uitgeweid.

Het eigenlijke systeem van rechtshandhaving, dat een geïntegreerd geheel vormt, wordt verwezenlijkt door de drie overige hoger genoemde organen.

Het wordt in werking gebracht door klachten uitgaande hetzij van verdragstaten hetzij van partikulieren, die bij de Commissie dienen te worden ahangig gemaakt. De proceduur loopt uit hetzij op een minnelijke schikking, bereikt door de Commissie, of op een de betrokken verdragstaten bindende eindsbeslissing uitgaande hetzij van het Comité van Ministers of van het Hof.

Het Comité van Ministers heeft bovendien tot taak te waken over de uitvoering van deze beslissingen.

2. De *statenklacht* is voorzien in artikel 24 van het verdrag dat bepaalt dat iedere verdragstaat bij de Commissie « elke vermeende nietnakoming van de bepalingen van dit Verdrag door een andere Hoge Verdragsluitende Partij... » ahangig kan maken.

Het nieuwe van deze proceduur, die zodra het verdrag in werking was getreden voor de verdragstaten openstond, is dat hierbij volkomen wordt afgeweken van de volkenrechtelijke gewoonterechtsregel in zake diplomatieke bescherming, dat staten alleen de zaak van hun onderhorigen voor internationale instanties kunnen opnemen. Het criterium der nationaliteit wordt hier verlaten ten voordele van de door het verdrag ingestelde, collectieve handhaving der rechten en vrijheden. De overeenkomstig artikel 24 door de staten ingediende verzoekschriften krijgen aldus eerder het karakter van klachten in de strafrechtelijke betekenis, waardoor niet zo zeer een « geschil » tussen staten dan wel de openbare vordering tot instandhouding der door het verdrag in het leven geroepen conventionele, internationale openbare orde wordt in beweging gezet. (12)

De meeste auteurs drukken er nochtans hun twijfel over uit of in de praktijk van deze mogelijkheid, een veelvuldig gebruik zal worden gemaakt door de verdragstaten (13).

De overweging dat een staat, waar zijn directe belangen of die van zijn onderhorigen niet op het spel staan, in de regel niet geneigd zal zijn, zijn goede betrekkingen met een der andere verdragstaten in het gedrang te brengen, door hem voor de Commissie ter verantwoording te roepen, lijkt inderdaad ten zeerste gegrond.

De drie tot nog toe bij de Commissie ahangig gemaakte statenklachten schijnen deze zienswijze trouwens niet tegen te spreken. Het ging hierbij inder-

daad telkens om klachten uitgaande van en gericht tegen staten waartussen de betrekkingen reeds op het ogenblik van de klacht gespannen waren omwille juist van toestanden waarop de aangeklaagde feiten betrekking hadden of waarmede zij verband hielden. Dit geldt ongetwijfeld voor de twee zaken respectievelijk in 1956 en 1957 door Griekenland voor de Commissie gebracht tegen het Verenigd Koninkrijk met betrekking tot toestanden in het toen nog onder Britse soevereiniteit staande Cyprus (14).

Dit lijkt ook het geval te zijn met de op 11 juli 1960 door Oostenrijk tegen Italië aanhangig gemaakte zaak met betrekking tot veroordelingen waarvan bewoners van het zgn. Italiaans Tirol het voorwerp zijn geweest (15).

De politieke achtergrond der belangstelling van de klagende staat in het lot van bepaalde onderhorigen van een mede-verdragstaat is in deze twee voorbeelden duidelijk. In beide gevallen behoorden inderdaad de betrokken personen tot volksgroepen waarvoor door diezelfde staten het zelfbeschikkingsrecht werd opgeëist (16).

De weinig bemoedigende ervaring met de Minderhedenverdragen na de eerste Wereldoorlog, die een collectieve garantie vanwege de Volkenbond voorzagen, ten voordele van godsdienstige, taal- en ras-minderheden, wijst trouwens in dezelfde richting. De tussenkomsten waartoe zij aanleiding gaven zijn noch de betrekkingen der staten, noch de belangen der betrokken minderheden ten goede gekomen (17).

De juridische betekenis van deze aan de verdragstaten opgedragen handhaving van de in het verdrag opgesomde vrijheden en rechten, mag nochtans niet worden onderschat.

Ter illustratie kan worden verwezen naar verklaringen zoals deze van de Amerikaanse president Buchanan, die trouwens een correcte weergave is van de toepasselijke volkenrechtelijke gewoonterechtsregels en waarin hij als zijn mening bevestigde :

...that it is neither the right nor the duty of this government to exercise a moral censorship over the conduct of other independent governments and to rebuke them for acts which may be deemed arbitrary and unjust toward their own citizens or subjects. Such a practice would tend to embroil us with all nations. We ourselves would not permit any foreign power thus to interfere with our domestic concerns and enter protests against the legislation or the action of our government towards our own citizens. If such an attempt were made, we should promptly advise such a government in return to confine themselves to their own affairs and not intermeddle with our concerns. It is enough for us to defend the rights of our own citizens under treaties or the law of nations whenever and wherever these may be assailed by the government of any foreign country (18).

Geheel in lijn met deze 19e eeuwse stellingname is trouwens ook de in 1931 door een internationale arbitrage-commissie uitgesproken bevestiging dat :

L'Etat ne commet pas un délit international en portant préjudice à un apatride et, par conséquent, aucun Etat n'a le droit d'intervenir ou de porter plainte au nom de cet apatride (19).

De door het verdrag verwezenlijkte opzijstelling der traditionele normen eigen aan de diplomatieke protectie, mag in het licht van die aan de diplomatieke praktijk en internationale rechtspraak ontleende uitspraken wel degelijk als een belangrijke vooruitgang worden beschouwd.

III

De belangrijkste verwezenlijking van het verdrag is echter de in artikel 25 voorziene mogelijkheid voor partikulieren klachten bij de Commissie aanhangig te maken.

Artikel 25 bepaalt dat de Commissie verzoekschriften kan ontvangen «van ieder natuurlijk persoon, iedere (andere dan een regerings-) organisatie of iedere groep van partikulieren, welke beweert het slachtoffer te zijn van de schending door een der hoge verdragsluitende partijen van de rechten welke in dit Verdrag zijn vermeld, mits de hoge verdragsluitende partij tegen wie de klacht is ingediend, heeft verklaard, dat zij de bevoegdheden van de Commissie om dergelijke verzoekschriften te ontvangen, erkent».

In deze bepaling wordt door de verdragstaten aan partikulieren onder hun jurisdictie, zonder onderscheid op grond van nationaliteit, de mogelijkheid gegeven, om zelf de in het verdrag voorziene regeling tot rechtshandhaving in werking te brengen (20).

Dat niet alle lidstaten van de Raad van Europa zover zijn willen gaan, blijkt wel uit het feit dat deze mogelijkheid slechts bestaat ten opzichte van verdragstaten die deze bevoegdheid uitdrukkelijk hebben erkend en dat krachtens artikel 26 van het verdrag slechts een aanvang kan worden gemaakt door de Commissie met het uitoefenen van deze bevoegdheid, nadat zes staten bedoelde verklaring hadden afgelegd.

De afkeer voor deze procedure blijft inmiddels in sommige der verdragstaten groot, zoals moge blijken uit volgende verklaring namens de Britse regering op 25 maart 1959 afgelegd in antwoord op een vraag van een Lagerhuislid :

the position which her Majesty's Government have continuously taken up is that they do not recognise the right of individual petition, because they take the view that States are the proper subject of international law and if individuals are given rights under international treaties effect should be given to those rights through the national law of the States concerned (21).

De kring der partikulieren die van het individuele klachtrecht kunnen gebruik maken blijkt inmiddels vrij uitgebreid te zijn, niet alleen omwille van de afwezigheid van het nationaliteitscriterium, maar ook wegens de ruime interpretatie die wordt gegeven aan het in artikel 25 vervatte begrip «slachtoffer... van een schending».

Inderdaad blijkt uit de rechtspraak van de Commissie (22) nopens haar bevoegdheid *ratione personae* dat niet alleen het slachtoffer zelf, maar ook naaste familieleden van het slachtoffer of zelfs een derde op eigen initiatief klacht bij de Commissie kunnen indienen, voor zover de beweerde schending ook de verzoeker heeft benadeeld of voor zover hij een geldig persoonlijk belang heeft bij de ongedaanmaking van die schending (23). Volgens de Commissie beoogt artikel 25 niet alleen het of de directe slachtoffers van de beweerde schending maar ook nog de indirecte slachtoffers aan wie genoemde schending schade veroorzaakt of die een geldig persoonlijk belang hebben bij de ongedaanmaking ervan (24).

Impliciet heeft de Commissie aan de andere kant ook aangenomen, dat ontbonden organisaties tegen hun ontbinding kunnen opkomen (25).

Van dit individuele klachtrecht dient te worden onderscheiden het recht van petitie dat vooral in het kader eerst van de Volkenbond en thans van de Verenigde Naties is uitgebouwd geworden met betrekking tot de minderheden en de bewoners van mandaat- en

voogdiggebieden. Dit recht van petitie blijft inderdaad in wezen een informatie-procedure en impliceert in hoofde van de petitioneris geen enkel subjectief recht om voor een internationaal orgaan een tegensprekelijke behandeling uit te lokken die zou leiden tot beslechting van een zaak in een bindende eindbeslissing (26).

Bij de individuele klacht voorzien in artikel 25 gaat het integendeel om een authentieke vordering die in de Engelse en Franse tekst van het Huishoudelijk Reglement respectievelijk als « claim » en « demande » wordt aangeduid en waarvan genoemd Huishoudelijk Reglement trouwens uitdrukkelijk in artikel 42 erkent dat zij schadevergoeding kan tot voorwerp hebben (27). Zoals Prof. Eustathiades terecht bevestigt :

Il s'agit d'une réclamation proprement dite qui impose à l'organe auquel elle est adressée le devoir de statuer en proposant ou en décidant telle ou telle solution à l'affaire. Le but du recours individuel prévu par la Convention n'est pas de présenter simplement des renseignements, mais bien de déclencher une procédure instituant une obligation et non point une faculté pour l'organe compétent de donner suite à la requête et d'aboutir à une solution (28).

Voor Prof. Eustathiades is de wezenlijke grondslag van de individuele klacht dan ook te zoeken in de concrete benadeling die zij wil doen ophouden of hersteld zien en hierin ligt dan ook volgens hem het verschil met de statenklacht die, juridisch althans, er toe strekt belangloos over de naleving van het verdrag *erga omnes* te waken (29).

Volgens Prof. Rolin echter is het onderscheid tussen statenklacht en individuele klacht in dit opzicht heel wat minder scherp (30). Hij neemt aan dat het element « benadeling » in zeer geringe mate aanwezig kan zijn — vooral dan bij klachten uitgaande van groepen en partikuliere organisaties — zonder daarom de klacht van iedere basis te beroven vermits zij naar zijn mening ook steeds de instandhouding van de door het verdrag in het leven geroepen openbare orde beoogt.

2. Ieder verzoekschrift wordt door de Commissie onderzocht met betrekking tot zijn ontvankelijkheid evenals met betrekking tot de bevoegdheid van de Commissie.

Onder de in het verdrag vermelde gronden van niet-ontvankelijkheid zijn de vereisten dat alle nationale rechtsmiddelen, « overeenkomstig de beginselen van algemeen erkend internationaal recht » zijn uitgeput en dat de zaak wordt aanhangig gemaakt binnen de zes maand na de datum der definitieve beslissing in beginsel gemeen (31) aan statenklachten en individuele klachten, terwijl een aantal andere uitsluitend toepasselijk zijn op individuele klachten (32).

De in art. 27 al. 2 voorziene « kennelijke ongegrondheid » van de klacht verdient in deze laatste categorie gronden van niet-ontvankelijkheid wel bijzondere vermelding. Deze bepaling heeft immers tot gevolg dat een onderzoek nopens de grond der zaken, aan de beslissing over de ontvankelijkheid voorafgaat en deze wezenlijk beïnvloedt. Daarbij komt dat, in het stadium van onderzoek naar ontvankelijkheid en bevoegdheid, processueel, individuele en statenklachten trouwens niet op dezelfde voet worden behandeld. Inderdaad is met betrekking tot individuele klachten een expedatieve niet tegensprekelijke procedure (33) in het Huishoudelijk Reglement der Commissie voorzien, in de loop waarvan de grote meerderheid der verzoekschriften stranden zonder dat de betrokken staat ook maar in het minst wordt verontrust. Slechts een

zeer gering aantal verzoekschriften bereikt aldus de contradictoire fase van het onderzoek naar ontvankelijkheid en bevoegdheid.

Uit de tot nog toe gepubliceerde beslissingen blijkt dat dit niet zozeer te wijten is aan een beperkende opvatting van de Commissie nopens haar opdracht (34) dan wel aan de aard van de verzoekschriften zelf die inderdaad meestal klaarblijkelijk niet voldoen aan de ontvankelijkheidsvereisten of buiten de bevoegdheid der Commissie vallen (35).

De beslissing van de Commissie nopens het al of niet in behandeling nemen van een ingediend verzoekschrift die, zoals alle beslissingen der Commissie bij meerderheid van stemmen wordt genomen (36), is een definitieve rechterlijke uitspraak die niet voor verhaal vatbaar is, zodat een negatieve beslissing aan de verzoeker op definitieve wijze de weg afsnijdt tot het in het verdrag voorziene rechtshandhavingssysteem (37).

Zodra echter hierover is beslist wordt de rol van de Commissie die van een onderzoeks- en bemiddelingsorgaan waarvan de zittingen trouwens, krachtens art. 33 van het verdrag, met gesloten deuren plaatsgrijpen.

Krachtens art. 28 van het verdrag gaat zij inderdaad over tot een contradictoir onderzoek van het verzoekschrift met de vertegenwoordigers van de partijen, teneinde de feiten vast te stellen en stelt zij zich ter beschikking van de betrokkenen teneinde tot een minnelijke schikking van de zaak te komen « op basis van eerbied voor de rechten van de mens zoals in dit Verdrag omschreven ».

Uit genoemde bepaling blijkt niet alleen dat een individuele klager kan deelnemen aan de tegensprekelijke behandeling van zijn zaak, maar tevens dat dit geschiedt op voet van gelijkheid met de verwerende staat vermits zonder onderscheid wordt melding gemaakt van « de vertegenwoordigers van partijen » en van de « betrokkenen ».

Deze gelijke behandeling blijkt ook uit art. 29 van het verdrag dat « aan iedere betrokken partij » de mogelijkheid geeft een lid van zijn keuze aan te wijzen voor de sub-commissie die uit leden van de Commissie wordt samengesteld en de onderzoeks- en bemiddelingsopdracht vervult.

Hierbij dient niet uit het oog verloren dat genoemde bepalingen van het verdrag evenzeer toepasselijk zijn op de behandeling van statenklachten en het alsdan als vanzelfsprekend geldende egaliteitsbeginsel wordt dus in het verdrag zonder meer ook tot de behandeling van individuele klachten uitgebreid.

In de bepalingen van het Huishoudelijk Reglement der Commissie wordt trouwens aan het contradictoir karakter der procedure en de gelijkheid tussen individuele klager en verwerende staat verder vaste vorm gegeven (38).

Zoals hoger gezegd heeft de Commissie tijdens de behandeling der zaak, naast het vaststellen der feiten, tot opdracht een minnelijke schikking te bewerkstelligen. Deze conciliatie verschilt toch wel enigszins van wat met dat begrip in het volkenrecht gewoonlijk wordt bedoeld. Zij heeft er mede gemeen dat zij niet beoogt aan de partijen een beslissing op te leggen. Zij moet echter tot stand komen « op basis van eerbied voor de Rechten van de mens zoals in dit Verdrag omschreven » (39). Deze vereiste samen met de vrij precieze formulering der in het verdrag opgesomde rechten zal ongetwijfeld de aan de eigenlijke conciliatie eigen soepelheid binnen strenge perken houden. Zoals Prof. Lauterpacht opmerkt :

«.... in so far as «conciliation» is described as the principal task of the Commission, that task cannot properly be interpreted as implying a political compromise, to be invariably achieved at the expense of the individual, between human rights and the susceptibilities of the sovereign State. There cannot properly be any question of «conciliation» thus conceived when fundamental rights of the individual are flagrantly violated.» (40)

Terecht is trouwens opgemerkt geworden dat de Commissie, waarvan de leden ten individuen titel zetelen (41), de wijze waarop haar functies worden uitgeoefend en de proceduur in het Huishoudelijk Reglement heeft geregeld op een wijze die deze van een rechtsprekend college benadert (42).

Het feit dat in geval van mislukking der conciliatie-opdracht de taak der Commissie niet ten einde is beïnvloedt ongetwijfeld ook de wijze waarop de zaak voor haar wordt behandeld in de zin van een afgetekend gerechtelijk karakter.

Hieruit spruiten voor de individuele klager dan ook de grootst mogelijke waarborgen voort spijs het niet publieke karakter der behandeling.

Indien de behandeling voor de Commissie uitloopt op een minnelijke schikking eindigt de proceduur met de openbaarmaking van een rapport waarin kort de feiten en de bereikte oplossing worden uiteengezet (43).

In het ander geval echter moet de Commissie de mislukking vaststellen en overeenkomstig art. 31 van het Verdrag een rapport opstellen betreffende de feiten en haar mening uiten betreffende de vraag «of de geconstateerde feiten een schending van de zijde van de betrokken staat betekenen van de verplichtingen welke krachtens het Verdrag op hem rusten».

Bij dit rapport dat aan het Comité van Ministers en — onder invloed van publicatie — aan de betrokken staten, maar niet aan de individuele klager wordt overgelegd, kan de Commissie ook voorstellen, o.m. met betrekking tot eventuele schadevergoeding voegen (44).

Bij het opstellen van dit rapport dat gemotiveerd is (45), maar niet bindend, en waarin niet alleen omtrent de feiten maar eveneens nopens welbepaalde rechtsvragen stelling dient genomen oefent de Commissie een functie uit, die, hoewel uitsluitend adviserend, deze van een rechtsprekend college benadert (46).

Het opstellen en overleggen van dit rapport, waarin trouwens de individuele meningen der leden van de Commissie kunnen worden tot uiting gebracht (47) bereidt als het ware, de volgende fase der proceduur voor, die zal uitlopen op een de betrokken staat bindende beslissing nopens de vraag, of er schending is geweest van de voor hem uit het verdrag voortvloeiende verplichtingen, beslissing die zal uitgaan, hetzij van het Comité van Ministers, hetzij van het Hof (48).

IV

De eindfase der proceduur zal noodzakelijk voor het Comité van Ministers verlopen, in zaken gericht tegen staten die de rechtsmacht van het Hof, noch algemeen, noch ad hoc hebben aanvaard (49).

Zij zal zich eveneens voor het Comité afspelen, wanneer, in zaken tegen staten die genoemde rechtsmacht wel hebben aanvaard, noch de Commissie, noch een der staten die er volgens het verdrag recht toe hebben, deze bij het Hof zullen hebben aanhangig gemaakt.

Art. 32, al. 1 bepaalt inderdaad, dat, indien binnen

drie maanden na de datum van overlegging van het rapport aan het Comité van Ministers, de zaak niet aan het Hof is voorgelegd, het Comité een beslissing neemt «over de vraag of het verdrag al dan niet geschonden is».

In dit geval zal dus een politiek orgaan, het Comité van Ministers van de Raad van Europa waarin de lidstaten zijn vertegenwoordigd door hun Ministers van Buitenlandse Zaken, een de betrokken staat of staten bindende beslissing hebben te nemen nopens de er aan voorgelegde rechtsvraag (50).

Bij het uitoefenen van deze quasi-rechtsprekende functie, wordt van de unanimiteitsregel die het Comité, bij het uitoefenen van zijn politieke functies, krachtens het Statuut van de Raad van Europa heeft te volgen (51), afgeweken, vermits art. 32, al. 1 van het verdrag hiervoor een meerderheid voorziet «van twee derden van de leden die het recht hebben in het Comité zitting te hebben».

Gezien de politieke aard van dit orgaan aan de ene kant en het deskundig karakter van het rapport der Commissie, dat ongetwijfeld steeds een groot moreel gezag zal genieten, aan de andere kant, lijkt het moeilijk aanneembaar, dat het Comité zich niet zou beperken tot het uitspreken der bindende beslissing en ook nog een nieuw onderzoek zou gaan wijden aan de klacht in haar geheel (52).

Indien het Comité beslist dat er schending is van het verdrag, bepaalt het de maatregelen die door de betrokken verdragstaat moeten worden genomen en de termijn waarbinnen deze maatregelen moeten zijn verwezenlijkt. Het Comité waakt verder over de naleving van zijn beslissing en zal desnoods o.m. bij wijze van sanctie het rapport der Commissie publiceren (53).

In het stadium volgend op de eigenlijke beslissing nopens de rechtsvraag zal het Comité ongetwijfeld de mogelijkheid hebben een conciliërende rol te vervullen en aan de — trouwens geheime — behandeling der zaak aldus een grote soepelheid kunnen geven (54).

Door het verdrag wordt noch aan de individuele klager noch aan de Commissie enige rol toebedeeld bij de behandeling van zaken door het Comité van Ministers.

De betrokken staat of staten daarentegen zijn door het feit zelf van hun lidmaatschap in de Raad van Europa, in het Comité vertegenwoordigd en nemen in die hoedanigheid aan de beslissing deel.

Indien hierdoor in geval van statenklachten het evenwicht tussen partijen en vooral het tegensprekelijk karakter der behandeling behouden blijven, leidt dit daarentegen, met betrekking tot individuele klachten, tot een radicale ongelijkheid ten nadele van het individu.

Het Comité heeft tot nog toe niet de gelegenheid gehad zijn functie met betrekking tot zaken door individuele klagers ingeleid, uit te oefenen (55).

Inderdaad, de twee individuele klachten met betrekking waartoe tot dusver een rapport bij het Comité werd overgelegd, zijn telkens door de Commissie binnen de vereiste termijn van drie maand bij het Hof aanhangig gemaakt (56). Het lijdt trouwens geen twijfel dat de Commissie, telkens het zal gaan om individuele klachten, gericht tegen staten althans, die de bevoegdheid van het Hof erkennen, er de voorkeur zal aan geven, in geval van mislukking der minnelijke schikking, en wat ook de zin weze van haar verslag (57), de proceduur op een authentieke rechterlijke beslissing te laten uitlopen, zoals blijkt uit de verklaringen door de afgevaardigden der Commissie afgelegd tijdens de

debatten in de eerste twee voor het Hof behandelde zaken.

Tijdens de behandeling der zaak «Lawless», verklaarde Prof. C. H. M. Waldoek :

... quand nous portons une affaire devant la Cour, nous le faisons simplement parce que la Cour nous semble mieux placée que le Comité des Ministres pour trancher la question (58).

Prof. Eustathiades bevestigde van zijn kant tijdens de zitting van 3 juli 1961 in de zaak «De Becker» :

Il a donc paru à la Commission que la présente affaire touche à des problèmes d'une importance si fondamentale pour l'application de la Convention que leur solution doit résulter d'une sentence judiciaire de cette Cour plutôt que d'une décision du Comité des Ministres (59).

Een belangrijke waarborg vindt de individuele klager in dit opzicht trouwens in art. 70 van het Huishoudelijk Reglement der Commissie dat haar uitdrukkelijk oplegt binnen de drie maand na overlegging van het rapport aan het Comité van Ministers te beraadslagen over de vraag of de zaak al dan niet door haar bij het Hof dient aanhangig gemaakt (60).

Het Comité van Ministers put in het statuut van de Raad van Europa de bevoegdheid om zijn proceduurregels uit te vaardigen (61). Het zou van deze mogelijkheid in ieder geval kunnen gebruik maken om te nuttiger tijd een passende procedure vast te leggen, voor het uitoefenen van de in art. 32 van het verdrag voorziene functies. Hierin zou dan vooral de aanwezigheid der afgevaardigden van de Commissie bij de bespreking van haar rapport evenals het horen van de belanghebbende of zijn vertegenwoordiger kunnen worden voorzien. Vooral wanneer het er op aankomt vast te leggen wat door de betrokken verdragstaat kan worden gedaan om aan een vastgestelde schending te verhelpen, zou dit laatste nuttig kunnen zijn (62).

Zonder een gelijkheid tot stand te brengen tussen de individuele klager en de betrokken staat of aan de behandeling een werkelijk tegensprekelijk karakter te verlenen zouden dergelijke proceduurregels zowel met betrekking tot de rechtsvraag als van het standpunt der billijkheid zekere waarborgen bieden aan het individu.

V

In tegenstelling tot wat het geval is voor het Comité van Ministers, dat, zoals hoger gezegd, na verloop van drie maand, als het ware automatisch bevoegd wordt om van een zaak kennis te nemen, is hiervoor, met betrekking tot het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, binnen genoemde termijn, een bijzondere daad van aanhangigmaking vereist.

Dit zal kunnen geschieden door een vordering (demande) uitgaande van de Commissie of door een verzoekschrift (requête) uitgaande van de verdragstaat wiens onderhorige slachtoffer is van de beweerde schending, van de verdragstaat die de zaak bij de Commissie aanhangig heeft gemaakt (in geval van statenklacht) of van de verdragstaat tegen wie de klacht is ingediend (63).

Dit zal bovendien slechts mogelijk zijn voor zover de betrokken verdragstaten door middel van de in artikel 46 van het verdrag voorziene facultatieve clausules, op algemene wijze de bindende rechtsmacht van het Hof zullen hebben erkend of deze minstens ad hoc zullen hebben aanvaard (64).

Artikel 45 van het Verdrag bepaalt dat de rechtsmacht van het Hof zich uitstrekt over alle zaken die betrekking hebben op de uitlegging en toepassing van het Verdrag. Deze zeer algemene omschrijving der rechtsmacht van het Hof dient echter gezien in het licht van een aantal andere bepalingen van het verdrag. In de eerste plaats dient rekening gehouden met het feit dat het Hof een zaak slechts kan behandelen nadat uitdrukkelijk door de Commissie het mislukken van de poging tot minnelijke schikking is vastgesteld (65).

Vervolgens dient niet uit het oog verloren dat de arresten van het Hof slechts bindend zijn voor die verdragstaten die partij zijn in de zaak waarover wordt uitspraak gedaan. Tenslotte blijkt uit artikel 50 van het Verdrag dat het wel degelijk wel bepaalde nationale rechterlijke beslissingen zijn of maatregelen uitgaande van andere nationale instanties, die door het Hof aan de bepalingen van het Verdrag moeten worden getoetst (66).

Daaruit volgt, zoals door het Hof in zijn arrest van 14 november 1960 werd bevestigd, dat hogergenoemde omschrijving van zijn rechtsmacht geenszins de bevoegdheid impliceert om «in abstracto» het verdrag *erga omnes* op bindende wijze uit te leggen (67).

Het Hof is een authentiek rechterlijk college dat in vele opzichten aan het klassieke voorbeeld van het Internationale Gerechtshof herinnert en waarvoor meer bepaald — onder voorbehoud van wat hierna wordt gezegd met betrekking tot de bijzondere positie der Commissie —, alleen de verdragstaten, krachtens artikel 44 van het verdrag, als *partij* kunnen optreden (68).

Dit gerechtelijk karakter van het Hof ligt reeds vervat in de weinig talrijke en bijzonder bondige bepalingen die het Verdrag aan de samenstelling, organisatie en werking van het Hof wijdt, maar het is vooral uitgewerkt geworden in het Reglement, dat het Hof zich krachtens artikel 55 van het Verdrag op volkomen autonome wijze heeft gegeven (69).

Net zoals het Internationale Gerechtshof beslist het Hof over zijn eigen bevoegdheid in geval van betwisting hieromtrent (70). Wat betreft de ontvankelijkheid der aanhangig gemaakte zaken dient natuurlijk rekening gehouden met het feit dat het Hof slechts zaken kan behandelen nadat het mislukken van de conciliatie met betrekking daartoe door de Commissie is vastgesteld. Hieruit volgt dat de negatieve beslissingen der Commissie nopens de ontvankelijkheid der bij haar ingediende klachten, niet meer voor het Hof kunnen worden bestreden en evenmin zaken waarin een conciliatie tot stand kwam, aan zijn kennisneming kunnen worden onderworpen. Andere gronden van niet ontvankelijkheid zoals bv. met betrekking tot de draagwijdte der in de aanvaarding der bindende rechtsmacht van het Hof gestipuleerde voorwaarde van wederkerigheid (71) of met betrekking tot de termijn voor het aanhangig maken van zaken, zijn echter zeer wel denkbaar (72).

De procedure voor het Hof die openbaar is (73), loopt uit op een gemotiveerde (74), definitieve beslissing (75) waarin de individuele meningen der rechters worden opgenomen (76) en die met een relatief gezag van gewijsde is bekleed (77).

Deze beslissing die betrekking kan hebben op nationale rechterlijke uitspraken, zowel als op maatregelen uitgaande van de nationale wetgevende en uitvoerende macht, heeft nochtans geen direct intern effect, maar roept voor de betrokken staat een volkenrechtelijke verplichting in het leven, de vastgestelde rechtsschen-

ding ongedaan te maken (78). Dit blijkt duidelijk uit artikel 50 van het Verdrag, dat bepaalt, dat, waar het nationaal recht geen volledig rechtsherstel toelaat — en hierbij dient dan vooral gedacht aan hinderpalen der rechterlijke macht — het Hof aan de getroffen partij een «billijke genoegdoening» kan toekennen.

In wezen gaat het dus om een internationale rechterlijke beslissing van het klassieke type, zoals die uitgesproken door het Internationale Gerechtshof.

Met betrekking tot de tenuitvoerlegging der arresten van het Hof, verdient artikel 54 van het Verdrag dat het Comité van Ministers op imperatieve wijze met het toezicht hierop belast, vermelding. Dit betekent inderdaad een vooruitgang ten opzichte van de overeenkomstige bepaling van het Handvest der Verenigde Naties, dat aan de Veiligheidsraad een discretionnaire beslissingsbevoegdheid overlaat met betrekking tot het doen naleven der arresten van het Internationaal Gerechtshof (79).

Zoals hoger gezegd kunnen alleen verdragstaten «partij» zijn in de geschillen die voor het Hof worden behandeld en zijn partikulieren dus ipso facto als procesvoerende partij van de procedure voor het Hof uitgesloten. Het merkwaardige is echter, dat deze uitsluiting van het individu vóór het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, heel wat minder radikaal is, dan dit het geval is vóór de traditionele internationale rechterlijke instanties.

Dit blijkt uit zekere bepalingen van het verdrag en nog meer uit die van het Reglement dat het Hof zich, binnen de perken door de verdragstekst gesteld, heeft gegeven. De twee belangrijke arresten nopens de procedure, door het Hof op 14 november 1960 en 7 april 1961 geveld in de zaak «Lawless», hebben dit nog duidelijker gemaakt.

In de eerste plaats is er het feit, dat, krachtens art. 44 van het Verdrag, ook de Commissie zaken bij het Hof aanhangig kan maken en aan de procedure deelnemen (80). Hierdoor wordt vermeden dat zaken, ingeleid door individuele klachten, op grond van zuiver opportuniteitsoverwegingen van de jurisdictie van het Hof zouden verstoken blijven.

Zoals hoger gezegd zal de Commissie uiteraard, in het kader van haar opdracht, de nakoming te verzekeren van de uit het verdrag voor de verdragstaten voortvloeiende verplichtingen, op een objectieve wijze oordelen over de noodzakelijkheid een door individuele klacht ingeleide zaak, met het oog op een definitieve rechterlijke beslissing, aan het Hof te onderwerpen (81).

Deze bijzondere rol van de Commissie heeft het Hof trouwens in zijn Reglement erkend o.m. door een onderscheid te maken tussen de wijze waarop de zaken worden aanhangig gemaakt — de Commissie vordert, de staten verzoeken — en door met de term «partij» uitsluitend de staten aan te duiden (82).

Dit karakter van «objectieve vertegenwoordiger van de verdragsgemeenschap» (83) kenmerkt het hele optreden van de Commissie in de procedure voor het Hof. Haar rol werd tijdens de debatten voor het Hof in de zaak «Lawless» door haar voorzitter, Prof. C. H. M. Waldock, als volgt omschreven :

Le rôle de la Commission devant la Cour, tel que nous le concevons, n'est pas celui d'une partie litigante, mais, un rôle auxiliaire. Notre fonction ne consiste pas à défendre devant la Cour le requérant individuel ni simplement notre propre thèse. Elle doit à notre sens, consister à fournir à la Cour tous les éléments d'appréciation indispensables (84).

Deze zienswijze wordt door het Hof bijgetreden in

zijn arrest van 14 november 1960 : «... une fois la Cour saisie d'une affaire, la Commission devient principalement une aide de la Cour...», aldus het Hof dat verder verwijst naar «(la) mission d'intérêt général» der Commissie (85).

Hoewel ongetwijfeld — vooral waar de Commissie in haar rapport tot bestaan van een schending van het Verdrag zal hebben besloten — het aanhangig maken van zijn zaak voor het Hof, de belangen van de individuele klager zal dienen, blijkt toch ondubbelzinnig, uit wat voorafgaat, dat de Commissie in ieder geval niet als zijn vertegenwoordiger vóór het Hof optreedt.

In de zaak «Lawless» is dit bijzonder duidelijk tot uiting gekomen. In haar rapport aan het Comité van Ministers had de Commissie immers uitdrukkelijk beslist met een meerderheid van acht tegen zes stemmen, dat de feiten der zaak geen schending van het verdrag uitwezen. Niettemin bracht zij de zaak voor het Hof omdat zij aan dit laatste gelegenheid wilde geven zich uit te spreken over bepaalde juridische problemen, die zij van fundamentele betekenis achtte voor de toepassing van het Verdrag en meer bepaald, over de perken die dienen gesteld aan de in artikel 15 van het verdrag aan de verdragstaten gegeven bevoegdheid, om in tijd van oorlog of noodtoestand, maatregelen te nemen, die afwijken van de voor hen uit het Verdrag voortvloeiende verplichtingen (86).

Deze positie van de Commissie heeft echter geenszins tot gevolg, een uitsluitend objectief karakter te verlenen aan de behandeling van zaken voor het Hof en deze als het ware los te rukken van de oorspronkelijk door het individu, tot handhaving van zijn subjectieve rechten, uitgelokte procedure.

In weerwil van artikel 44 van het Verdrag dat aan de individuele klager de hoedanigheid van partij voor het Hof ontzegt, verdwijnt hij, ook in de verdragstekst, niet helemaal uit de aan het Hof gewijde bepalingen van Titel IV.

Inderdaad voorziet artikel 50 — en hiermede wordt tevens de natuur der jurisdictie van het Hof gedetermineerd — dat het Hof, in geval het nationaal recht van een verdragstaat, niet toelaat, de gevolgen van een verdragschending volledig te herstellen «zo nodig aan de getroffen partij een billijke genoegdoening» toekent. Waar in geval van statenklacht deze «getroffen partij» vanzelfsprekend een der betrokken staten zal zijn, is het niet minder duidelijk — zoals door het Hof uitdrukkelijk erkend in zijn arrest van 14 november 1960 — dat in zaken, ingeleid door individuele klacht en naderhand door de Commissie bij het Hof aanhangig gemaakt, met die zelfde woorden alleen de individuele klager kan zijn bedoeld (87).

Hierop voortbouwend heeft het Hof in zijn Reglement ook processueel voor vrij ruime contactmogelijkheden tussen individu en Hof gezorgd. Hoewel in geen bepalingen van het Reglement met zoveel woorden naar de individuele klager wordt verwezen, blijkt telkens weer uit de algemene draagwijdte der gebruikte termen, dat aan hem is gedacht. Zo kan het Hof op verzoek van ieder belanghebbend persoon aan de partijen voorlopige maatregelen aanbevelen (88). Zo kan het Hof ook om het even welk persoon, als getuige, deskundige, of in een andere hoedanigheid horen, voor zover zijn gezegden en verklaringen nuttig kunnen zijn voor de volbrenging door het Hof van zijn taak (89).

Naast deze rechtstreekse contactmogelijkheden heeft het Hof in zijn Reglement ook aan de Commissie de mogelijkheid verzekerd dit contact tot stand te brengen,

vermits haar afgevaardigden zich inderdaad, indien zij dit wensen, kunnen laten bijstaan, door ieder persoon van hun keuze ⁽⁹⁰⁾.

De Commissie heeft van haar kant in haar Huis-houdelijk Reglement een bepaling opgenomen ⁽⁹¹⁾, die voorziet dat zodra een zaak ingeleid door individuele klacht, bij het Hof wordt aanhangig gemaakt, de belanghebbende hiervan onmiddellijk wordt op de hoogte gebracht en hem tevens, tenzij de Commissie er anders over beslist, het verslag van de Commissie — dat krachtens het Reglement van het Hof, tot grondslag dient van de behandeling der zaak voor het Hof — ⁽¹²⁾ wordt medegedeeld. Tevens wordt aan de individuele klager de mogelijkheid gegeven schriftelijke opmerkingen te maken terwijl de Commissie beslist welk gevolg zij hieraan zal geven.

De opwerpingen van de Ierse regering en de stelling-name van de Commissie daaromtrent, tijdens de debatten in de zaak «Lawless» hebben het Hof de gelegenheid gegeven in hogergenoemde arresten van 14 november 1960 en 7 april 1961, de draagwijdte van genoemde bepalingen van het Verdrag en van zijn Reglement verder te preciseren.

In haar conclusie heeft de Ierse regering de mededeling van het rapport aan de individuele klager, strijdig geacht met artikel 31, 1. 2 van het Verdrag, dat alleen het overleggen ervan voorziet aan het Comité van Ministers en aan de betrokken staten, die het niet mogen bekend maken ⁽¹³⁾.

In het arrest van 14 november 1960 wordt deze opwerping van de hand gewezen op grond van de overweging, dat de procedure voor het Hof *openbaar* is in tegenstelling tot het geheime karakter van de rechtspleging voor Commissie en Comité van Ministers, waarop artikel 31 alleen toepasselijk is — en onder verwijzing naar haar *tegensprekelijk* karakter die de mogelijkheid van mededeling der stukken van het dossier aan de *bij het geschil rechtstreeks belanghebbende fysische of rechtspersonen* met zich moet medebrengen ⁽¹⁴⁾.

In haar conclusies in dezelfde zaak, heeft de Ierse regering het overleggen aan het Hof van de opmerkingen van de individuele klager nopens het rapport der Commissie bestempeld als strijdig met artikel 44 van het Verdrag.

Deze objectie wordt in hetzelfde arrest verworpen onder verwijzing naar de voor het Hof uit het Verdrag voortvloeiende verplichting de belangen van het individu dat niet als partij kan optreden, te vrijwaren en op grond van de overweging dat het in het belang van een goede rechtsbedeling is dat het Hof de zienswijze van de individuele klager zou kennen en desgevallend in aanmerking nemen.

Na dit beginsel te hebben geformuleerd somt het Hof vervolgens de verschillende middelen op waarover het beschikt om van deze zienswijze kennis te nemen: het verslag der Commissie, dat onvermijdelijk de feitelijke beweringen, zowel als de juridische aanspraken van de individuele klager zal vermelden, de schriftelijke of mondelinge opmerkingen der afgevaardigden en raadsleden der Commissie, die het recht heeft in het kader van haar zending in dienst van de verdragsgemeenschap melding te maken voor het Hof van de opmerkingen van de individuele klager, ook al neemt zij deze niet voor haar rekening. Verder kan het Hof krachtens artikel 38 van zijn Reglement de individuele klager horen en het kan tevens bij wijze van onderzoeksmaatregel, de Commissie hetzij ambsthelpe uitnodigen of haar op haar verzoek machtigen de opmerkingen van de individuele klager nopens

het rapport of iedere andere in de loop der debatten opgerezen kwestie, aan het Hof voor te leggen ⁽¹⁵⁾.

Merkwaardig is wel dat de Commissie in haar conclusies juist het objectieve en onpartijdige karakter van de door haar te vervullen rol heeft ingeroepen en de daaruit voor haar volgende onmogelijkheid het individu voor het Hof te vertegenwoordigen, om de noodzakelijkheid te onderstrepen van een passende procedure die aan de individuele klager zou toelaten zijn stem in de debatten te laten horen ⁽¹⁶⁾.

In zijn arrest van 7 april 1961 in dezelfde zaak, erkent het Hof opnieuw op de meest uitdrukkelijke wijze de bevoegdheid van de Commissie, om onder haar verantwoordelijkheid melding te maken van de opmerkingen van de individuele klager nopens het rapport *zowel als nopens andere punten oprijzend in het verder verloop van de procedure*. Het verklaart in datzelfde arrest bovendien dat de Commissie over een volkomen vrijheid beschikt omtrent de methodes die ze wenst aan te wenden om het contact met de individuele klager tot stand te brengen en hem de gelegenheid te geven haar zijn zienswijze te laten kennen. De draagwijdte van hogervermeld art. 29, al. 1 van zijn Reglement concretiserend, voegt het Hof er aan toe dat het haar vrij staat de individuele klager uit te nodigen een persoon aan te duiden die — zonder hierdoor vóór het Hof een *locus standi in iudicio* te verwerven — ter beschikking zou staan van de afgevaardigden der Commissie ⁽¹⁷⁾.

Steeds opnieuw is zowel in de conclusies van de Commissie als in het arrest van 14 november 1960 gehamerd op het feit dat de directe belanghebbende bij de procedure voor het Hof de individuele klager is, die er aan de oorsprong van ligt. Het lijdt geen twiifel, dat beide organen een interpretatie van artikel 44, van het Verdrag, die zou leiden tot een algehele uitsluiting van het individu van de behandeling van zijn zaak voor het Hof, onverenigbaar achten met de hun in artikel 19 van het Verdrag toevertrouwde opdracht, de nakoming te verzekeren van de verplichtingen die er voor de verdragstaten uit voortvloeien.

Dit komt wel zeer duidelijk tot uiting, waar het Hof, in zijn arrest van 14 november 1960, de noodzaak van een tegensprekelijke procedure formuleert in functie van het belanghebbend individu, dat formeel althans, van de behandeling der zaak voor het Hof is uitgesloten. De door het Hof ten gunste van de individuele klager uitgestippelde processuele mogelijkheden zijn hem in de zaak «Lawless» door de Commissie volledig ter beschikking gesteld geworden. Niet alleen tijdens de schriftelijke, maar ook tijdens de mondelinge rechtspleging heeft hij zijn opmerkingen en argumenten kunnen mededelen aan de Commissie die er voor het Hof melding heeft van gemaakt. Dit wordt dan ook weerspiegeld in het arrest van 1 juli 1961 over de grond der zaak dat herhaaldelijk de door de Commissie voor het Hof vermelde beweringen en argumenten van de individuele klager beantwoordt ⁽¹⁸⁾.

Van de veertien verdragstaten hebben er thans tien het individueel klachtrecht erkend en onder deze tien staten hebben er acht eveneens de bindende rechtsmacht van het Hof aanvaard. Ten opzichte van deze laatste staten is dus het gehele in het verdrag voorziene rechtshanhavingssysteem in werking. Wanneer men aanneemt dat de bekwaamheid van participeren om voor internationale rechterlijke instanties als procespartij op te treden, als een *conditio sine qua non* dient beschouwd voor het toekennen aan het

individuele van volkenrechtelijke rechtssubjectiviteit, is het in het verdrag voorziene internationale rechtshandhavingssysteem wellicht een eerder bescheiden verwezenlijking.

Niet alleen is het individuele klachtrecht en de rechtsmacht van het Hof precair, vermits de meeste desbetreffende verklaringen der staten beperkt zijn wat hun duur betreft, maar het stelsel blijft ook beneden wat werd verwezenlijkt — al weze het op beperkte schaal, zowel *ratione personae*, *ratione materiae* als *ratione temporis* — in het Duits-Pools Verdrag voor Opper-Silezië van 15 mei 1922, dat aan het individu de status van procespartij verleende, in een internationale gerechtelijke proceduur, ook tegenover de eigen staat ⁽⁹⁹⁾

Onder het stelsel, door het Europees Verdrag tot Bescherming der Rechten van de Mens, in het leven geroepen, verliest inderdaad het individu, waarvan de klacht is ontvankelijk verklaard, na afloop van de niet-gerechtelijke fase der proceduur, waaraan het op onafhankelijke wijze en op voet van gelijkheid als procespartij actief deelneemt, juridisch controle over het verder verloop der door hem ingeleide zaak.

Hiertegenover staat nochtans dat het stelsel aan de individuele klager de zekerheid verschaft dat een minnelijke schikking slechts onder eerbiediging der in het Verdrag omschreven rechten zal tot stand komen en dat bij uitblijven van een minnelijke schikking uiteindelijk een bindende beslissing zal volgen omtrent de rechtsvraag of zijn rechten al dan niet zijn geschonden geworden.

Bovendien menen wij te hebben aangetoond, dat de twee door het Verdrag in het leven geroepen organen — Commissie en Hof — er zijn in geslaagd, binnen de perken door de verdragtekst gesteld, de positie van de individuele klager in het rechtshandhavingssysteem te verstevigen en aldus de bescherming van zijn subjectieve rechten een maximale effectiviteit te bezorgen ⁽¹⁰⁰⁾.

Niet alleen zal de individuele klager de zekerheid hebben dat zijn zaak, na mislukking der poging tot minnelijke schikking — en waar voor de Commissie deze keuze bestaat — voor het Hof en niet voor het minder geschikte Comité van Ministers zal worden gebracht, maar ook dat de debatten voor het Hof, ten zijnen opzichte een tegensprekelijk karakter zullen hebben. Hij zal aldus de waarborg hebben, dat zijn zaak zal worden onderworpen aan een hoog rechterlijk college, dat, door in zijn eerste arrest te bevestigen « que la procédure organisée devant la Cour, tant par la Convention que par le Règlement de la Cour, est tournée vers des fins qui concernent le requérant » ⁽¹⁰¹⁾, geen twijfel heeft laten bestaan nopens de opvatting die het heeft van zijn zending.

PAUL EECKMAN.

(1) Cf. *Commission européenne des Droits de l'Homme*, décisions et décisions, 1955-56-57 (hierna geciteerd als *Annuaire I*), en *Annuaire de la Convention européenne des Droits de l'Homme*, 1958-59 (hierna geciteerd als *Annuaire II*). Naast de tekst van het verdrag is in *Annuaire I* o.m. ook het Huishoudelijk Reglement der Commissie, bijgewerkt tot 31 december 1957, opgenomen; de wijzigingen aangebracht aan het Huishoudelijk Reglement in 1958 en 1959 zijn opgenomen in *Annuaire II*; de tekst zoals herwerkt in 1960 vindt men in Doc. Raad v. Europa, D.H. (60) 10 (pp. 10-32) en A 57.552. *Annuaire II* bevat de tekst van het Reglement van het Hof (pp. 3-61).

(2) De arresten van 14 november 1960 en 7 april 1961 nopens de proceduur en het arrest van 1 juli 1961 over de grond, alle in de zaak Lawless.

(3) In zijn gebruikelijke betekenis doet de term « rechtshandhaving » op de activiteit der organen die in een georganiseerde rechtsgemeenschap er bijzonder mede belast zijn het recht, zo nodig met de sterke arm te doen naleven.

(Cf. J.P.A. François, « *Grondlijnen van het Volkenrecht* », Hoofdstuk VII, *Rechtshandhaving*). In dit artikel wordt hieraan een bredere betekenis gegeven, vermits de term wordt gebruikt om het hele stelsel, dat een effectieve verwezenlijking der doeleinden van het verdrag moet verzekeren, te karakteriseren. Dit stelsel omvat zowel onderzoek-, conciliatie- en rechtsprekende functies als rechtshandhaving « *stricto sensu* » (Cf. A.J.P. Tammes, *Het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en het Nationale recht*, in Mededelingen van de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht, N° 43, Hoofdstuk V, De Handhaving van de Grondrechten).

(4) De Nederlandse vertaling van het verdrag evenals de Franse en Engelse authentieke teksten zijn samen met de wet van 13 mei 1955 houdende de goedkeuring van het verdrag in het Staatsblad van 19 augustus 1955 gepubliceerd.

(5) Zie hierover o.m. H. Mosler, *L'Application du Droit International Public par les Tribunaux Nationaux*, Académie de Droit International, Recueil des Cours, 1957, I, pp. 625-711; cf. ook noot M. Slusny en M. Waelbroeck onder het vonnis der Rechtbank van Koophandel te Brussel van 16 juni 1960, in *Journal des Tribunaux*, jaargang 75, N° 4298, 4 décembre 1960, p. 724 et seq.

(6) Cf. Heribert Golsong, *Das Rechtsschutzsystem der Europäischen Menschenrechtskonvention*, p. 6 et seq. (hierna geciteerd als *Rechtsschutzsystem*); C.H.M. Waldock, *The European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*, in the *British Yearbook of International Law*, 1958, pp. 357-8.

(7) *Annuaire II*, p. 584.

(8) Parl. Bescheiden, 1954-55, Senaat, Doc. 232, N° 2, p. 10. (9) P.C.I.J. Series B, N° 15; *Jurisdiction of the Courts of Danzig*, 1928.

(10) Een uitzondering moet nochtans worden vermeld: de in art. 3 van het Protocol vermelde verbintenis « om met redelijke tussenpozen, vrije, geheime verkiezingen te houden » hebben de verdragstaten slechts tegenover elkander aangegaan en hierdoor is dus alleen een tussenstatelijke volkenrechtelijke verbintenis van het klassieke type ontstaan, cf. Golsong, *Rechtsschutzsystem*, p. 18 en A.J.P. Tammes *op. cit.* p. 38.

(11) Art. 57 van het verdrag.

(12) Cf. H. Rolin, *Le rôle du requérant dans la procédure prévue par la Commission Européenne des Droits de l'Homme*, in *Revue Hellénique de Droit International*, 1956, pp. 7 et seq.

(13) Cf. o.m. C.H.M. Waldock, *op. cit.*, p. 359.

(14) Verzoekschriften, N° 176/56 en 299/57.

(15) Doc. Raad van Europa, A.61.384.

(16) Cf. met betrekking tot Cyprus, G. Ténékidès, *La Condition Internationale de la République de Chypre*, *Annuaire Français de Droit International*, 1960, pp. 133-168.

(17) Cf. M. St. Korowicz, *Introduction to International Law*, 1959, p. 319; Ch. de Visscher, *Théories et Réalités en Droit International Public* (3de uitgave), 1960, p. 239, Moses Moskowitz, *Human Rights and World Order*, 1958, p. 118.

(18) Moore, *A Digest of International Law*, v. VI, p. 350.

(19) General Claims Commission (USA-Mexico) geciteerd door H. Golsong in « *Le Droit et les Droits de l'Homme* », in *Justice dans le Monde*, mars 1961, p. 360.

(20) Cf. A.J.P. Tammes, *op. cit.*, p. 36; H. Golsong, *Rechtsschutzsystem*; D.J. Veegens, *Het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en het nationale recht*, in Mededelingen van de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht, N° 43, p. 42.

(21) *Annuaire II*, p. 552.

(22) De beslissingen der Commissie nopens de ontvankelijkheid der verzoekschriften worden gepubliceerd in het *Annuaire*. Hoewel zij steeds zijn gemotiveerd geweest is deze vereiste pas in 1960 uitdrukkelijk in het Huishoudelijk Reglement opgenomen (art. 46, par. 3).

(23) Verzoekschriften 113, 100 en 155, *Annuaire I*, pp. 161-163.

(24) Verzoekschrift 282, *ibidem*, p. 164.

(25) Verzoekschrift 250/57 (Duitse Communistische Partij/Duitse Bondsrepubliek), *ibidem*, p. 222.

(26) Cf. Moskowitz, *op. cit.*, pp. 117 et seq.; cf. ook Ch. de Visscher, *op. cit.*, pp. 237 et seq.

(27) Cf. H. Rolin, *op. cit.*, pp. 5-6.

(28) C.T. Eustathiades, *Les recours individuels à la commission européenne des Droits de l'Homme*, in *Problèmes fondamentaux du droit international*, Mélanges J. Spiropoulos, p. 122; cf. ook M. Tardu, *Le droit de recours des particuliers devant un organe international: Recents développements dans le cadre de la Convention Européenne de Sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales*, in *Revue de Droit International pour le Moyen-Orient*, juin 1956, pp. 20-41.

(29) C.T. Eustathiades, *op. cit.*, p. 121.

(30) Cf. H. Rolin, *op. cit.*, p. 9.

(31) Art. 26 van het verdrag. Cf. H. Golsong, *Rechtsschutzsystem*, pp. 87-8, contra Eustathiades *op. cit.* pp. 130 et seq. De beslissing van de Commissie nopens de ontvankelijkheid van verzoekschrift 299/57 (Griekenland/Verenigd Koninkrijk) bevestigt de toepasselijkheid van art. 26 op statenkachten, *Annuaire*, pp. 187 et seq.

(32) Art. 27 van het verdrag.

(33) Artikel 45 van het Huishoudelijk Reglement.

(34) Met betrekking tot haar bevoegdheid *ratione temporis* heeft de Commissie aldus beroep gedaan op de notie der « voortdurende schending » om zich bevoegd te verklaren met betrekking tot feiten die plaats hadden vóór het in werking treden van het verdrag. Cf. beslissing over ontvankelijkheid van verzoekschrift 214/56, *Annuaire*, pp. 215 et seq.

- (35) Cf. C.H.M. Waldock, *op. cit.*, p. 360-61. Van de vele honderden individuele klachten werden er tot nog toe zes ontkennelijk verklaard: Lawless/Ierland, De Becker/België, Nielsen/Denemarken, Ofner/Oostenrijk, Pataki/Oostenrijk, Hopfinger/Oostenrijk.
- (36) Artikel 34 van het verdrag.
- (37) C.T. Eustathiades, *op. cit.*, p. 126; R.J. Dupuy, *La Commission Européenne des Droits de l'Homme*, in *Annuaire Français de Droit International*, 1957, p. 455.
- (38) De bepalingen met betrekking tot de procedure voor de sub-commissie, voor de Commissie evenals de algemene regels der procedure in het Huishoudelijk Reglement voorzien, maken inderdaad geen onderscheid tussen individuele en statenklachten, zodat het optreden van de individuele klager wezenlijk op dezelfde wijze als deze van de staat wordt geregeld. Aan de kritiek van Prof. H. Rolin (*op. cit.*, p. 11) in verband met de kostenregeling in zake getuigen en deskundigen werd tegemoetgekomen in de wijzigingen aangebracht aan het H.R. in 1960, cf. M.A. Eissen, *Le Nouveau Règlement Intérieur de la Commission Européenne des Droits de l'Homme*, *Annuaire Français de Droit International*, 1960, pp. 774-790.
- (39) Artikel 28, littera b van het verdrag.
- (40) H. Lauterpacht, *International Law and Human Rights*, p. 447.
- (41) Artikel 23 van het verdrag.
- (42) Cf. R.J. Dupuy, *op. cit.*, pp. 255 et seq.
- (43) Artikel 30 van het verdrag.
- (44) Artikel 31 van het verdrag, artikels 66 en 68 van het Huishoudelijk Reglement.
- (45) Artikel 66 van het Huishoudelijk Reglement.
- (46) C.T. Eustathiades, *op. cit.*, p. 126.
- (47) Artikel 31, al. 1. van het verdrag.
- (48) Tot nog toe heeft de Commissie twee rapporten nopens individuele klachten aan het Comité van Ministers overlegd n.l. in de zaken Lawless/Ierland (verzoekschrift 323/57), De Becker/België (verzoekschrift 214/56).
- (49) Artikel 48 van het verdrag.
- (50) Artikel 32, al. 4 van het verdrag.
- (51) Artikel 20 van het Statuut van de Raad van Europa.
- (52) Cf. H. Golsong, *Rechtsschutzsystem*, p. 34; cf. ook R.J. Dupuy, *op. cit.*, p. 475.
- (53) Artikel 32, al. 2 en 3 van het verdrag.
- (54) Artikel 21 van het Statuut van de Raad van Europa.
- (55) Nopens de twee door Griekenland ingeleide statenklachten heeft het Comité van Ministers, na ontvangst van het Rapport der Commissie beslist dat geen verdere maatregelen vereist waren gezien de definitieve politieke regeling van het probleem Cyprus. Cf. Resoluties (59)12 en (59)32 van het Comité van Ministers, *Annuaire II*, pp. 187 en 197.
- (56) Zaken Lawless (verzoekschrift 323/57) en De Becker (verzoekschrift 214/56).
- (57) Cf. J. Wolf, *L'affaire Lawless devant la Cour européenne des Droits de l'Homme*, in *Journal des Tribunaux*, jaargang 75, No 4299, pp. 735-737.
- (58) Cour européenne des Droits de l'Homme, 1960, compte rendu sténographique (hierna aangekocht als C.R.), zitting van 3 en 4 oktober 1960, Doc. Raad v. Europa, A. 57.528, p. 38.
- (59) C.R., zitting van 3 juli 1961, Doc. Raad v. Europa, A. 63.858, p. 23.
- (60) Artikel 70 maakt deel uit van de groep nieuwe bepalingen van het Huishoudelijk Reglement (artikels 70-76) door de Commissie in april 1960 aangenomen teneinde haar betrekkingen met het Hof te regelen, Doc. Raad van Europa, A.53.619, 5 april 1960.
- (61) Artikel 18 van het Statuut van de Raad van Europa.
- (62) Cf. Rapport sur l'extension de la compétence de la Cour européenne des Droits de l'Homme en ce qui concerne l'interprétation de la Convention des Droits de l'Homme, Conseil de l'Europe, Assemblée consultative, documents de séance, T.VI, Doc. 1061, p. 3.
- (63) Artikel 48 van het verdrag, artikel 31 van het Reglement.
- (64) Dat niet alle verdragstaten hiertoe bereid zijn moge blijken uit volgende verklaring, namens de Britse Regering op 27 april 1959 in het Lagerhuis afgelegd: « Her Majesty's Government have not accepted the jurisdiction of the European Court of Human Rights because they take the view that the final decision regarding alleged violations of the Convention should, in accordance with article 32 of the Convention, rest with the Committee of Ministers rather than with the Court. » *Annuaire II*, p. 548.
- (65) Artikel 47 van het verdrag.
- (66) Artikel 50 vangt aan als volgt: « Indien het Hof verklaart, dat een beslissing of een maatregel welke door een rechterlijke instantie of door enige andere instantie van een Hoge Verdragsluitende Partij is genomen, geheel of gedeeltelijk in strijd is met de verplichtingen welke uit het Verdrag voortvloeien... »
- (67) Arrest (nopens de procedure) in de zaak Lawless, 14 november 1960, Doc. Raad v. Europa, A. 58.043, p. 11.
- (68) Cf. ook art. 34 al. 1 van het Statuut van het Internationaal Gerechtshof. De Franse tekst van artikel 44 luidt als volgt: « Seules les Hautes Parties Contractantes et la Commission ont qualité pour se présenter devant la Cour. »
- (69) M.A. Eissen, *La Cour Européenne des Droits de l'Homme*, in *Annuaire français de Droit International*, 1959, pp. 618-656.
- (70) Artikel 49 van het verdrag en artikel 36, al. 6 van het Statuut van het Internationaal Gerechtshof.
- (71) Cf. Artikel 46, al. 2 van het verdrag.
- (72) M.A. Eissen, *ibidem*, 1959, p. 634.
- (73) Artikel 18 van het Reglement.
- (74) Artikel 51, al. 1 van het verdrag.
- (75) Artikel 52 van het verdrag.
- (76) Artikel 51, al. 1 van het verdrag.
- (77) Artikel 53 van het verdrag.
- (78) Cf. H. Golsong, *Rechtsschutzsystem*, pp. 104-5, H. Lauterpacht, *op. cit.*, p. 453, H. Wiebringhaus, *Ein internationaler Gerichtshof zum Schutz der Menschenrechte*, in *Die Friedens-Warte*, Bd. 55, 1959, I, p. 21.
- (79) Artikel 94, al. 2 van het Handvest.
- (80) Cf. ook artikel 48 van het verdrag.
- (81) Th. Eustathiades, *La Convention Européenne des Droits de l'Homme et le Statut du Conseil de l'Europe*, in *Die Friedens-Warte*, Bd. 53, 1956, 4, p. 253; A.J.P. Tammes, *op. cit.*, p. 38.
- (82) Artikel 1, littera g en h en artikel 31 van het Reglement.
- (83) A.J.P. Tammes, *op. cit.*, loc. cit.
- (84) C.R., zitting 3 en 4 oktober 1960, Doc. Raad van Europa, A. 57.528, p. 33.
- (85) Arrest Lawless, 14 november 1960, pp. 11 en 16.
- (86) In het arrest van 1 juli 1961 over de grond, in de zaak Lawless worden deze perken nader gepreciseerd.
- (87) Cf. H. Golsong, *Rechtsschutzsystem*, p. 106, M.A. Eissen, *op. cit.* p. 654, Arrest Lawless, 14 november 1960, p. 14.
- (88) Artikel 34, al. 1 van het Reglement.
- (89) Artikel 38, al. 1 van het Reglement.
- (90) Artikel 29, al. 1 van het Reglement.
- (91) Artikel 76.
- (92) Artikel 29, al. 2 van het Reglement.
- (93) C.R., zitting 3 en 4 oktober 1960, Doc. Raad van Europa A. 57.528, p. 101.
- (94) Arrest Lawless, 14 november 1960 p. 14. Het Hof heeft de nadruk gelegd op het feit dat de Commissie, bij het mededelen van het rapport aan de individuele klager, hem uitdrukkelijk verbod had opgelegd het bekend te maken. Dit verbod van publicatie is echter niet in artikel 76 van het H.R. opgenomen, zodat de vraag kan gesteld, of deze bepaling helemaal aan de door het Hof aan de mededeling gestelde voorwaarden beantwoordt. Cf. M.A. Eissen, *Le Premier Arrêt de la Cour Européenne des Droits de l'Homme*, *Annuaire Français de Droit International*, 1960, p. 492, vooral voetnoot 166.
- (95) Arrest Lawless, 14 november 1960, p. 16.
- (96) C.R., zitting 3 en 4 oktober 1960, Doc. Raad van Europa A. 57.528, p. 99.
- (97) Arrest (nopens de procedure) in de zaak Lawless, 7 april 1961, C.R., zitting van 7, 8, 10 en 11 april 1961, Doc. Raad van Europa, A. 61.501, p. 20.
- (98) In dit arrest beslist het Hof, dat de vastgestelde feiten geen schending van het verdrag, in hoofde van de Ierse regering aan het licht brengen en dat de vraag van een eventuele schadevergoeding, verschuldigd aan G.R. Lawless, zich bijgevolg niet stelt. De daadwerkelijke wijze waarop de zienswijzen van de individuele klager tijdens de debatten, aan het Hof werden kenbaar gemaakt moge blijken uit volgende verklaring waarmede Prof. C.H.M. Waldock namens de Commissie zijn tussenkomst begon tijdens de zitting van 11 april 1961: « M. le Président, Messieurs, les Délégués croient devoir vous faire connaître le point de vue du requérant sur quelques questions découlant du discours prononcé hier au nom du Gouvernement. » (C.R., zitting van 7, 8, 10 en 11 april 1961, Doc. Raad van Europa, A. 61.501, p. 155). Hieraan beantwoorden, in de motivering van het arrest van 1 juli 1961, overwegingen als deze: « Considérant... que le Délégué principal de la Commission a, en outre, fait connaître au cours de la procédure devant la Cour, un troisième argument de G.R. Lawless... » (Arrest 1 juli 1961, Doc. Raad van Europa, A. 63.550, p. 45).
- (99) Cf. hierover M. St. Korowicz, *op. cit.*, pp. 353-60, en van dezelfde auteur, *The Problem of the International Personality of Individuals*, in *The American Journal of International Law*, 1956, vol. 50, nr. 3, pp. 533-562.
- Korowicz is nochtans van oordeel dat het experiment niet bemoedigend is geweest: « To allow the individual concerned to sue his own State before an international body leads to the disintegration of the moral and legal relationship between the citizen and his state to which he owes allegiance, and disrupts the moral and legal unity of the State's organization. This was proved by the international experiment of Upper Silesia. » (*Introduction to International Law*, p. 386).
- (100) Het lijkt geen twijfel dat zowel de Commissie als het Hof, om deze maximale effectiviteit te bereiken, zich bij het opstellen van hun reglementen hebben laten leiden door de theorie der « implied powers », zoals zij door het Internationale Gerechtshof is geformuleerd geworden in de zaak *Reparation for Injuries* (I.C.J. Reports, 1949, p. 180). Prof. Waldock heeft er trouwens uitdrukkelijk naar verwezen tijdens de debatten voor het Hof in de zaak Lawless: « ... Là où il y a une fonction explicite et où il n'existe aucune interdiction, il y a place pour un pouvoir implicite... Dans les instances internationales, notamment depuis l'après-guerre et à la Cour internationale, la doctrine des pouvoirs implicites a été largement appliquée. » (C.R., zitting van 3 en 4 oktober 1960, Doc. Raad van Europa, A. 57.528, p. 86), cf. ook M.A. Eissen, *Le Premier Arrêt de la Cour Européenne des Droits de l'Homme*, p. 456 en H. Mosler, *Organisation und Verfahren des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte*, *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht*, Bd 20, p. 415 et seq.
- (101) Arrest Lawless, 14 november 1960, p. 16.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 16 september 1960.

Voorzitter : M. Vandermersch.

Raadsheer-verslaggever : Ridder Anciaux Henry de Faveaux.

Advokaat-generaal : M. P. Mahaux.

Advokaten : Mrs. Pirson en Van Rijn.

Hoger beroep. — Interlocutoir karakter van een beslissing. — Wanneer kan afstand van hoger beroep bij gebrek van uitdrukkelijke wilsuiving worden aanvaard? — Vereiste voor evocatie.

Indien de eerste rechter in zijn beslissing zijn bedoeling heeft laten uitschijnen over de aan het ontstane geschil te geven oplossing, vertoont deze beslissing een interlocutoir karakter, dat de ontvankelijkheid van het hoger beroep rechtvaardigt (art. 452 Rv.).

De afstand van het hoger beroep wordt niet vermoed. Bij gebrek aan uitdrukkelijke wilsuiving kan hij slechts afgeleid worden uit omstandigheden, die de bedoeling af te zien van de ingezette rechtspleging noodzakelijk insluiten.

Ingevolge art. 473 Rv. mag de rechter in hoger beroep enkel evocatie verrichten wanneer hij door eenzelfde vonnis definitief over de zaak uitspraak doet.

N.V. Société Industrielle de la Cellulose Sidac t/
Bleiber.

Gelet op het bestreden arrest op 16 januari 1959 gewezen door het Hof van Beroep te Gent;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 402, 403, 443, 451, 452, 462, 470 en 473 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering (zoals de artikelen 443 en 470 door artikel 22 van het koninklijk besluit n° 300 van 30 maart 1936, en artikel 473 door artikel 13 van de wet van 15 maart 1932 gewijzigd werden), 1134, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest het beroepen vonnis vernietigt in zover het, vóór de beslissing over de grond betreffende de British Sidac effecten en over de opzeggingsvergoeding, verweerder verzocht heeft uitleg te verschaffen en het alvorens recht te doen over de grond van diens eis welke de overdracht te zijnen voordele van de British Sidac effecten beoogde, een deskundige aanstelde met opdracht zijn advies uit te brengen omtrent elementen, waarover de rechters in hoger beroep verklaren niet te beschikken om thans reeds over de wettelijkheid van de door aanlegster opgeworpen exceptie van niet uitvoering uitspraak te doen, en doordat het aanlegster ertoe veroordeelt aan verweerder een som van 29.483 frank te betalen en het vonnis voor het overige bevestigt,

eerste onderdeel, dan wanneer, enerzijds, de beschikking van het beroepen vonnis welke, alvorens recht te doen over het genoegzaam karakter van het aanbod van aanlegster aan verweerder de som van 29.483 frank te betalen en hem 5.000 effecten van de vennootschap British Sidac te overhandigen wanneer hij de door haar aangeduide octrooien op naam van de aanlegster zou overgedragen hebben, een her-

opening van de debatten beval om het verweerder mogelijk te maken daaromtrent uitleg te verschaffen, een maatregel van inwendige orde uitmaakte of subsidiair een louter voorbereidende beslissing, en, in elk geval het hoger beroep van verweerder dus vóór het door de eerste rechter in voortzetting der zaak te verlenen eindvonnis, niet ontvankelijk was (schending van de artikelen 451 en 452 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering tegen deze beschikking van het vonnis waaraan geen definitief of interlocutoir karakter kan toegekend worden zonder miskennen van de bewijskracht van het bestreden vonnis (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek), en dan wanneer anderzijds, door in zijn conclusies vóór het hof van beroep de vernietiging van het beroepen vonnis niet meer te eisen in de mate waarin het hem zijn eis tot nietigverklaring van de overeenkomst van 28-31 december 1934 en zijn eis tot betaling van 100.000 frank als schadevergoeding uit hoofde van ontijdige en beledigende opzegging ontzegd had — beslissingen in verband waarmee hij geen enkel bezwaar uitte — en door zich in zijn conclusies ertoe te beperken de vernietiging van het beroepen vonnis te vragen in de mate waarin het hem ertoe verzocht had nadere uitleg omtrent het overige te verschaffen, zoals het arrest uitdrukkelijk vaststelt, verweerder van zijn hoger beroep alleen tegen de definitieve of interlocutoire beschikkingen van het beroepen vonnis afstand gedaan had, zodanig dat slechts een beroep tegen een zuiver voorbereidende beslissing bij de rechter in hoger beroep aanhangig was en zij het niet konden ontvangen (schending van alle in het middel aangeduide wetsbepalingen met uitzondering van artikel 473 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering),

tweede onderdeel, dan wanneer het bestreden arrest, dat het beroepen vonnis bevestigt, in zover het bovenvermelde eisen tot nietigverklaring wegens bedrog en tot betaling van een vergoeding wegens ontijdige en beledigende afdanking verwierp, uitspraak doet over de door aanlegster opgeworpen exceptie van niet uitvoering tegen de eis tot overdracht van de effecten en tot betaling van de opzeggingsvergoeding van 29.483 frank — eis waarover de eerste rechter door eenvoudig een heropening der debatten omtrent dit punt te bevelen om aan verweerder de mogelijkheid te verlenen daarover uitleg te verschaffen, geen uitspraak gedaan had door een beslissing welke zijn rechtsmacht uitputte, ofschoon de rechters in hoger beroep over deze eis, welke door de overbrengende werking van het beroep niet bij hen aanhangig gemaakt was, enkel uitspraak mochten doen bij wijze van evocatie die slechts wettelijk mogelijk was onder de dubbele voorwaarde een definitieve beschikking op tussengeschied of een interlocutoire beschikking te niet te doen en definitief over de grond door hetzelfde arrest uitspraak te doen, hetgeen niet het geval terzake is, daar, enerzijds het bestreden arrest het beroepen vonnis in al zijn definitieve of interlocutoire beschikkingen bevestigt en zich ertoe beperkt dit vonnis te niet te doen in zover het, vóór de beslissing over de grond betreffende de British Sidac effecten en de opzeggingsvergoeding, verweerder verzocht heeft uitleg te verschaffen en de debatten met dit doel heropend heeft, en daar, anderzijds, het bestreden arrest, vooraleer over de grond recht te doen, over de vor-

dering betreffende de overdracht van gezegde effecten ten voordele van verweerder, slechts een onderzoeksmaatregel beveelt welke geen uitvoeringsmaatregel uitmaakt, vermits hij ten doel heeft het hof van beroep in te lichten omtrent beslissende elementen, waarover het verklaart niet te beschikken om thans reeds over de wettigheid van de exceptie van niet uitvoering uitspraak te doen, en bovendien alle kosten, zelfs die betreffende de vordering tot betaling van een opzeggingsvergoeding voorbehoudt (schending van de artikelen 443, 451, 452 en 473 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering) :

Wat betreft het eerste onderdeel :

Overwegende dat de door verweerder ingestelde eis ertoe strekt te bekomen 1) de vernietiging wegens bedrog, van de tussen partijen op 28-31 december 1934 gesloten overeenkomst, 2) de aflevering door aanlegster van verschillende effecten van de British Sidac, de Sidac Italienne en de Sylvania industrial corporation, welke in uitvoering van de in 1934 verstreken overeenkomst van dienstverhuring verschuldigd waren, 3) de betaling door aanlegster van een vergoeding van 100.000 frank wegens ontijdige en beledigende af-danking;

Overwegende, enerzijds, dat de rechtbank van koop-handel de eerste en de derde van deze eisen verworpen heeft; dat zij, over de tweede eis uitspraak doende, na erop gewezen te hebben « dat verweester (hier aanlegster) de betaling van de opzeggingsvergoeding en de overhandiging van de effecten van de British Sidac die aan aanlegger (hier verweerder) toekomen wil afhankelijk stellen van de regelmatige overdracht van een aantal octrooien welke zij aanduidt », en « dat aanlegger zich tot nog toe ervan onthouden heeft daaromtrent uitleg te verschaffen », de eerste rechter « vooraleer over het genoegzaam karakter van het aanbod van bevrijding van verweester uitspraak te doen, aanlegger verzocht heeft uitleg te verschaffen omtrent de voorwaarde waarvan zij deze bevrijding afhankelijk stelt »;

Overwegende dat zodoende de eerste rechter zijn bedoeling heeft laten uitschijnen zijn beslissing tot het bevrijdend karakter van het door aanlegster gedane aanbod te beperken en de eisen van verweerder wat betreft de andere door hem geëiste effecten te verwerpen; dat deze beslissing, dienvolgens, een interlocutoir karakter vertoont, hetwelk de ontvankelijkheid van het beroep rechtvaardigt;

Overwegende, anderzijds, dat de afstand van het beroep niet vermoed wordt en bij gebrek aan uitdrukkelijke wilsuiting slechts afgeleid kan worden uit omstandigheden, die de bedoeling af te zien van de ingezette rechtspleging noodzakelijk insluiten;

Overwegende dat het feit dat verweerder vóór de rechter in hoger beroep niet genconcludeerd heeft over zekere punten die het voorwerp van de akte van beroep uitgemaakt hebben, geen afstand van de eis op deze punten kan uitmaken, daar de houding van appellant uitgelegd kan worden door de bedoeling zich te gedragen naar het oordeel van de rechter bij wie de zaak door de overbrengende werking van het hoger beroep aanhangig gemaakt was;

Dat het eerste onderdeel van het middel naar recht faalt;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dai, na het beroepen vonnis te hebben

bevestigd in zover het verweerder zijn eerste en derde eis ontzegt heeft, het bestreden arrest gezegd vonnis vernietigt in zover het verweerder verzoekt uitleg te verschaffen over de voorwaarde waarvan aanlegster de betaling van de opzeggingsvergoeding en de overhandiging van effecten van de British Sidac afhankelijk stelt; dat het arrest vervolgens, enerzijds, « wijzigende vooraleer recht te doen over de grond van de vordering welke tot de overdracht ten voordele van Bleiber van de effecten der British Sidac strekt », een deskundige aanstelt en de partijen beveelt te concluderen en na het neerleggen van het verslag van de aangestelde deskundige te pleiten, opdat daarna door het Hof van beroep uitspraak zou gedaan worden en, anderzijds, « bij wijze van aanzichtrekking » aanlegster ertoe veroordeelt aan verweerder de som van 29.483 frank als opzeggingsvergoeding te betalen en tenslotte de kosten aanhoudt;

Overwegende dat het hoger beroep bij het rechtscollege waarvoor het gebracht wordt, slechts de vragen aanhangig maakt welke door de eerste rechter beslecht werden; dat, wijl deze geen uitspraak over de grond met betrekking tot de hierboven aangeduide punten gedaan had, het Hof van beroep slechts krachtens het recht van evocatie kennis van de grond van de betwisting kon nemen;

Overwegende dat, ingevolge artikel 473 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, de rechter in hoger beroep enkel evocatie mag verrichten wanneer hij door cenzelfde vonnis definitief over de grond uitspraak doet;

Overwegende, enerzijds, dat door, na het deskundig onderzoek dat het beveelt, de kennismaking van de betwisting betreffende de effecten van de British Sidac te behouden hoewel de eerste rechter geen uitspraak over de grond had gedaan, en, anderzijds, door de betwisting betreffende de opzeggingsvergoeding aan zich te trekken, zonder door dezelfde beslissing over de kosten uitspraak te doen, het bestreden arrest het in het middel ingeroepen artikel 473 geschonden heeft;

Dat het tweede onderdeel van het middel gegrond is;

Om die redenen :

Zonder dat er reden toe zij het tweede middel te beantwoorden waarvan het inwilligen niet tot een ruimere verbreking kan leiden,

Verbreekt het bestreden arrest in zover het het beroepen vonnis vernietigt heeft;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak voor het Hof van beroep te Brussel.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 5 mei 1961.

Voorzitter : M. Vandermersch.
Raadsheer-verslaggever : M. Belpaire.
Advokaat-generaal : M. Mahaux.
Advokaat : Mr. Simont.

Exceptie van het gewijsde. — Indeplaatsstelling van de arbeidsongevallenverzekeraar. — Eerste eis van arbeidsongevallenverzekeraar tot veroordeling van de aansprakelijke derden tot terugbetaling van het rentevertegenwoordigend kapitaal afgewezen op grond, dat hij in feite geen uitbetalingen had gedaan. — Tweede eis ingesteld na de wetwijziging van 16 maart 1954 (laatste alinea, par. 19 van de samengeordende wetten betreffende de vergoeding van schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen), waarbij het begrip « wettelijke betaling » verruimd werd.

Om te oordelen of de exceptie van het gewijsde kan worden aangenomen moeten de hoofdbestanddelen van beide eisen in acht genomen worden en dient er nagegaan, of de nieuwe aanspraak kan worden aangenomen, zonder dat daardoor het door de vroegere beslissing toegekend voordeel wordt te niet gedaan.

Wanneer een eerste eis, gesteund op de dubbele indeplaatsstelling voorzien bij de artikelen 22 van de wet van 11 juni 1874 en 19 van de samengeordende wetten betreffende de vergoeding van de schade, voortspruitende uit de arbeidsongevallen, bij gebrek aan werkelijke betaling (vereiste opdat er in de plaatsstelling weze) afgewezen werd, staat, nadat een werkelijke betaling is geschied, niets het instellen van een nieuwe vordering tot indeplaatsstelling in de weg.

Artikel 3 van de wet van 16 maart 1954 tot aanvulling van de wet betreffende de vergoeding van de schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen (eindalinea 19 van de samengeordende wetten), heeft anderdeels het begrip « werkelijke betaling » verruimd door het behouden van het rentevertegenwoordigend kapitaal in eigen handen door de voor de dienst van zijn eigen renten erkende verzekeraar gelijk te stellen met de vestiging van het kapitaal door om het even welke arbeidsongevallenverzekeraar bij een speciaal voor de dienst van alle renten erkend organisme. Indien de erkende arbeidsongevallenverzekeraar het rentevertegenwoordigend kapitaal in eigen handen zou behouden hebben, zou hij krachtens de wet zelf een werkelijke betaling gedaan hebben, hetgeen voor het uitoefenen van de vordering tot indeplaatsstelling vereist is.

N.V. L'Urbaine t/ Meganck en Verstraeten.

Gelet op het bestreden arrest, op 4 januari 1960 gewezen door het Hof van Beroep te Gent ;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 2, 1350 en 1351 van het Burgerlijk Wetboek, 3 van de wet van 16 maart 1954 tot aanvulling van de wet betreffende de vergoeding van de schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen, welk artikel 3 de eindalinea is geworden van artikel 19 van de bij koninklijk besluit van 28 september 1931 samengeordende wetten betreffende de vergoeding van de schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen, en, voor zover als nodig, van het aldus gewijzigd artikel 19 en van artikel 97 van de Grondwet ;

Doordat het bestreden arrest, dat daaromtrent het beroepen vonnis wijzigt, aanlegster niet ontvankelijk verklaart om van verweerders de terugbetaling te eisen van de in haar eigen handen gevestigde kapitalen voor de dienst van de aan de rechthebbenden van het slachtoffer van het ongeval verschuldigde renten, om reden dat het Hof van beroep te Gent, bij arrest van 12 juni 1952, « haar toenmalige eis waar deze de bewuste kapitalen beoogde, niet ontvankelijk verklaard had op grond hiervan dat zij in feite geen uitbetalingen deswege had gedaan », en door daaruit af te leiden « dat waar aldus de grond zelf van de zaak tot beslechting van de opgerezen betwisting onderzocht werd, alsdan de aanspraak van geïntimeerde op de terugbetaling van de kapitalen, hoe dan ook, definitief afgewezen werd » en dat bijgevolg hieruit voortvloeit dat, vermits de bij artikel 1351 van het Burgerlijk Wetboek gestelde voorwaarden opdat het gezag van het gewijsde van toepassing weze, zijnde de identiteit van partijen, van voorwerp en van oorzaak, alhier onbetwistbaar verwezenlijkt zijn, geïntimeerde niet meer vermocht andermaal haar vordering aan het gerecht te onderwerpen, onder voorwendsel dat sindsdien een nieuwe wet aan de verzekeringsmaatschappijen toegelaten heeft, ook vanwege de aansprakelijke derde de terugbetaling te eisen van de kapitalen die zij in eigen schoot zouden gevestigd hebben ;

Dan wanneer hogergemelde door aanlegster als grond van haar eis ingeroepen wet van 16 maart 1954 de voor de dienst van zijn eigen renten erkende verzekeraar uitdrukkelijk toelaat vanwege de aansprakelijke derde de terugbetaling te eisen van het in eigen handen behouden kapitaal, zodat aanlegster in gemelde wet een eigen recht tot terugbetaling van de litigieuze kapitalen vindt ;

Waaruit volgt dat de oorzaak van de door aanlegster na de inwerkingtreding van de wet van 16 maart 1954 ingestelde vordering verschilt van deze van de vordering welke tot het arrest van het Hof van Beroep te Gent van 12 juni 1952 aanleiding gegeven had, en dat bijgevolg het principe van het gezag van het gewijsde zich geenszins tegen de ontvankelijkheid van de vordering verzet ;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat het Hof van Beroep, bij beslissing van 12 juni 1952, een eerste eis van aanlegster heeft afgewezen strekkende tot veroordeling van de aansprakelijke derden tot terugbetaling van het rentevertegenwoordigend kapitaal dat aanlegster, als voor de dienst van eigen renten erkende arbeidsongevallenverzekeraar in eigen handen heeft behouden, op grond hiervan dat zij in feite geen uitbetalingen deswege had gedaan ;

Dat de rechter daaruit niet vermocht af te leiden dat, waar aldus de grond zelf van de zaak onderzocht werd en de aanspraak van aanlegster op terugbetaling van dit kapitaal definitief afgewezen werd, de nieuwe eis van aanlegster strekkende tot dergelijke terugbetaling tegen het gezag van het gewijsde indruist ;

Overwegende, inderdaad, dat om te oordelen of de exceptie van het gewijsde kan worden aangenomen, de hoofdbestanddelen van beide eisen in acht moeten genomen worden en dat er dient te worden nagegaan of de nieuwe aanspraak kan worden aangenomen zonder dat daardoor het door de vroegere beslissing toegekend voordeel wordt te niet gedaan ;

Overwegende, aan de ene zijde, dat, daar een eerste eis, gesteund op de dubbele indeplaatsstelling voorzien bij de artikelen 22 van de wet van 11 juni 1874 en 19 van de samengeordende wetten betreffende de

vergoeding van de schade, voortspruitende uit de arbeidsongevallen, bij gebrek aan werkelijke betaling, vereiste opdat er indeplaatsstelling weze, afgewezen werd, niets, nadat een werkelijke betaling is geschied, het instellen van een nieuwe vordering tot indeplaatsstelling in de weg staat;

Overwegende, aan de andere zijde, dat artikel 3 van de wet van 16 maart 1954, het begrip « werkelijke betaling » heeft verruimd door het behouden van het rentevertegenwoordigend kapitaal in eigen handen door de voor de dienst van zijn eigen renten erkende verzekeraar gelijk te stellen met de vestiging van het kapitaal door om het even welk arbeidsongevallen-verzekeraar bij een speciaal voor de dienst van alle renten erkende organisme;

Dat aldus, in de onderstelling dat aanlegster, zoals zij het staande houdt, als erkend arbeidsongevallen-verzekeraar, het rentevertegenwoordigend kapitaal in eigen handen zou behouden hebben, zij krachtens de wet zelf een werkelijke betaling zou hebben gedaan, hetgeen tot het uitoefenen van de vordering tot indeplaatsstelling vereist wordt;

Overwegende dat het arrest, door te beslissen dat de aanspraak van aanlegster op terugbetaling van het kapitaal definitief door de beslissing van 12 juni 1952 afgewezen werd, alhoewel de oorzaak van de twee eisen niet dezelfde was, de in het middel aangeduide artikelen 1350 en 1351 van het Burgerlijk Wetboek geschonden heeft;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden arrest, doch slechts in zover het de vordering van aanlegster tot terugbetaling van de door haar tot zekerheid van de renten ten voordele van de weduwe Coppens en van Désiré Coppens gevestigde kapitalen afwijst en in zover het over de subsidiaire vordering alsmede over de kosten uitspraak doet;

Beveelt dat melding van het onderhavig arrest op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing zal gemaakt worden;

Veroordeelt verweerders tot de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 23 mei 1961.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : M.M. Mast en Mees.

Auditeur : M. Smolders.

Advokaten : Mrs. Van Parijs en Cambier.

Gemeenteraad. — Wijziging organiek reglement van het stadspersoneel. — Openbaarheid van de vergaderingen van de gemeenteraad.

De burgemeester die opdracht geeft de toegang te ontzeggen aan de politieagenten die de zitting van de gemeenteraad wensen bij te wonen, waarbij zal beslist worden over de wijziging van de benoembaarheidsvereisten tot de bediening van inspecteur van politie en van bijzonder agent, pleegt een inbreuk op art. 108 Grondwet en art. 71 Gemeentewet.

De verzoeker, die de onregelmatigheid van een besluit aanklaagt omdat het niet werd genomen met de

vereisten van openbaarheid, kan zulks doen zonder op straf van niet-ontvankelijkheid de vernietiging te moeten vragen van dit besluit.

Vandenkerckhove t/ Stad Oostende.

Arrest nr. 8599.

Gehoord het andersluidend advies van de heer Smolders, auditeur;

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het besluit d.d. 28 augustus 1959 waarbij de gemeenteraad der stad Oostende beslist zijn besluit d.d. 15 april 1955, houdende wijziging van het organiek reglement van het stadspersoneel, in te trekken en artikel 24, §§ 3 en 4, van dit reglement te wijzigen;

Overwegende dat het bestreden besluit op 4 september 1959 op het provinciaal gouvernement is ingekomen; dat de gouverneur, bij wie omtrent de regelmatigheid van het bestreden besluit klacht was neergelegd geworden, op 13 oktober 1959 aan de tegenpartij liet weten dat het besluit zijn uitwerking mocht hebben;

Overwegende dat de hoofdcommissaris van politie der stad Oostende op 28 augustus 1959 aan de politieagenten die geschaard stonden voor het stadhuis verklaarde dat de burgemeester en de hoofdcommissaris van oordeel waren dat het niet paste dat de agenten de zitting van de raad zouden bijwonen;

Overwegende dat verzoeker, die politieagent is alsmede voorzitter van de politieverbodering te Oostende, aanvoert dat, ofschoon niet beslist werd het besproken punt met gesloten deuren te bespreken, de burgemeester desniettemin aan de politieagenten die niet in dienst waren, verbod de vergadering van 28 augustus 1959 bij te wonen gedurende dewelke de benoembaarheidsvereisten tot de bediening van inspecteur van politie en van bijzonder agent werden gewijzigd; dat hij betoogt dat het bestreden besluit dan ook met miskenning van de regel van de openbaarheid van de gemeenteraadszitting werd genomen;

Overwegende dat de tegenpartij doet gelden dat het middel niet ontvankelijk is in de mate dat het de miskenning van de rechten van de andere politieagenten inroept; dat zij betoogt dat het middel ook niet ontvankelijk is omdat verzoeker de beslissing, waarbij de burgemeester aan de politieagenten het verbod zou hebben opgelegd de vergadering van 28 augustus 1959 bij te wonen, niet heeft bestreden en deze beslissing definitief is geworden;

Overwegende dat verzoeker, die politieagent is, de vernietiging vraagt van een beslissing die de voorwaarden van bevordering tot de bediening van inspecteur en van bijzonder politieagent vaststelt; dat verzoeker niet enkel de rechten van de andere politieagenten inroept; dat het middel, volgens hetwelk een bepaling die zijn statuut vaststelt genomen werd met miskenning van een grondwettelijk beginsel, ontvankelijk is; dat verzoeker anderzijds doet gelden dat het bestreden besluit onregelmatig is omdat het niet werd genomen met de vereisten van openbaarheid; dat verzoeker gerechtigd is, deze onregelmatigheid aan te klagen zonder daarom op straffe van niet-ontvankelijkheid de vernietiging te moeten vragen van de beslissing, waarvan de inhoud door de tegenpartij wordt betwist en waaraan de onregelmatigheid zou te wijten zijn;

Overwegende dat de tegenpartij voorts betoogt dat het middel ook niet ontvankelijk is omdat het niet steunt op een onregelmatigheid die op een wettige

wijze het besluit van 28 augustus 1959 heeft kunnen beïnvloeden, vermits de openbaarheid niet mag worden ingeroepen om de burgers in de mogelijkheid te stellen drukking uit te oefenen op de gemeenteraad; dat dit betoog niet op de ontvankelijkheid van het middel maar op de grond van het geschil slaat;

Overwegende dat de tegenpartij doet gelden dat de verklaring van de hoofdcommissaris een aanbeveling was «die nooit de draagwijdte van een bevel heeft gekregen»;

Overwegende dat dit middel niet opgaat; dat die verklaring door de betrokken politieagenten enkel kan worden geïnterpreteerd als een verbod uitgaande van de burgemeester, voorzitter van de raad, de vergadering bij te wonen;

Overwegende dat artikel 108 van de Grondwet bepaalt dat de gemeentelijke instellingen door de wet worden geregeld en dat de wet de toepassing moet verzekeren van het beginsel van de openbaarheid van de vergaderingen van de gemeenteraad binnen de grenzen door de wet gesteld; dat artikel 71 van de gemeentewet, na de gevallen te hebben opgesomd waarin de vergadering openbaar moet zijn, bepaalt dat in «alle andere gevallen de vergadering al dan niet openbaar is en dat zij in het openbaar moet worden gehouden wanneer twee derden van de ter vergadering aanwezige leden zulks vragen»;

Overwegende dat uit deze bepaling van de gemeentewet voortvloeit dat, behoudens de uitdrukkelijk door de wet uitgezonderde gevallen, het de gemeenteraad vrijstaat te beslissen dat de vergadering al dan niet in het openbaar zal worden gehouden; dat het punt waarover door het bestreden besluit uitspraak werd gedaan niet tot die uitzonderingsgevallen behoort; dat uit het feit dat toegang aan het publiek was verleend, moet worden besloten dat de gemeenteraad stilzwijgend tot de openbaarheid had beslist; dat de openbaarheid inhoudt dat iedereen tot de vergadering is toegelaten; dat het bestreden besluit derhalve genomen werd met miskenning van artikel 71 van de gemeentewet;

Besluit :

Artikel 1.

Het besluit d.d. 28 augustus 1959 van de gemeenteraad der stad Oostende is vernietigd.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 11 december 1957.

Voorzitter : M. Hallemans.

Raadsheren : M.M. Van Hal en de la Vallée Poussin.
Advokaat-Generaal : M. Van den Eynde de Rivieren.
Advokaten : Mrs. Maerten, Nobels en Van de Werf.

Oneerlijke medediging. — K.B. van 23 december 1934.
— **Alleenvertegenwoordigingsrecht. — Contractueel patrimonium. — Handelsvrijheid voor derden.**

Het alleenvertegenwoordigingsrecht maakt deel uit van het contractueel patrimonium van de alleenvertegenwoordiger en ontstaat ingevolge de interne uitwerksels van de overeenkomsten gesloten tussen de alleenvertegenwoordiger en zijn vreemde leveranciers. Voor derden, die geen deel hebben aan deze interne uitwerksels, geldt de regel der handelsvrijheid.

Willems t/ Overloop en Mispelteirs t/ Overloop.

Overwegende dat geïntimeerde aanvoert dat hij sinds meer dan 25 jaar de alleenvertegenwoordiger is in België, Luxemburg en Belgisch Kongo, van de fabrieken VEB Büro-machienenwerk Rheinmetall Sömmerda (Thüringen), Oost-Duitsland, die schrijven en andere bureelmachines vervaardigen; dat de twee huidige appellanten begin 1954 een groot aantal draagbare schrijfmachines «Rheinmetall» op slukse wijze in België invoerden, en dit buiten de kennis van de fabrikant aan wie ze besteld werden als bestemd voor de Scandinavische landen; dat appellanten deze machines in België op de markt brachten, adverteerden en verkochten aan prijzen een weinig lager dan de officiële verdelingsprijzen, dat zij zich bij klanten van geïntimeerde zouden aangesteld hebben onder de valse bewering dat zij voortaan het algemeen agentschap «Rheinmetall» bekomen hadden; dat zij, door geïntimeerde hierover aangesproken, nochtans deze praktijken doorvoerden;

Overwegende dat geïntimeerde, voorhoudende dat appellanten zich aldus schuldig maakten aan daden van ongeoorloofde mededinging, en de bepalingen van het Koninklijk Besluit van 23 december 1934 inroepende, appellanten deed dagvaarden voor de heer Voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen ten einde : «hun verbod te horen geven de draagbare schrijfmachines «Rheinmetall» in België, Luxemburg en Belgisch Kongo te verhandelen, te verkopen of te koop aan te bieden en zich aan te stellen als verkopers dezer machines of agenten der «Rheinmetall» fabrieken in gezegde landen»;

Overwegende dat het alleenvertegenwoordigingsrecht door geïntimeerde ingeroepen, aannemende dat — hetgeen door appellanten betwist wordt — het werkelijk bestaat, deel uitmaakt van zijn contractueel patrimonium; dat zulk recht ontstaat ingevolge de interne uitwerksels van de overeenkomsten gesloten tussen geïntimeerde en zijn vreemde leveranciers; dat derden geen deel hebben aan deze interne uitwerksels, terwijl integendeel voor de derden de handelsvrijheid regel blijft; dat het trouwens aan geïntimeerde vrijstond zich langs contractuele weg te vrijwaren tegenover een mogelijke mededinging door derden, namelijk door tegenover zijn leveranciers de nodige waarborg te bedingen voor de hechtheid van het monopolie dat hij hem toestond;

Overwegende dat aldus het enkel feit van het schenden door een derde van een op conventionele basis berustend monopolie, geen recht schept tegenover die derde, in hoofde van de concessiehouder; dat zulk recht echter ontstaat ingeval deze schending voortspuit uit een foutieve houding van de derde; dat het aan de concessiehouder behoort de fout te bewijzen;

Overwegende dat geïntimeerde hoegenaamd geen bewijs voorlegt nopens zijn aanvoering als zouden appellanten, of een van hen, de bedoelde schrijfmachines op slukse wijze in België ingevoerd hebben; dat integendeel appellant Willems bewijselementen voorlegt, waaruit blijkt dat hij op regelmatige wijze de bedoelde schrijfmachines in Nederland aankocht, en ze op regelmatige wijze in België invoerde; dat, wat appellant Mispelteirs betreft, thans wordt aangenomen, ook voor geïntimeerde, dat deze partij geen der bedoelde machines geïmporteerd heeft, maar ze in België verkreeg van Willems; dat uit de tekst der verzendingsbriefjes blijkt door appellant Willems voorgebracht, dat de bewering van de fabrikant als zou-

den de onderhavige machines bestemd zijn geweest voor de overzegegebieden en aangekocht geweest zijn door een in Scandinavië verblijvend persoon maar tegen de wil van de fabrikant gederouteerd als uiterst onwaarschijnlijk voorkomt ;

Overwegende dat de verder door geïntimeerde voorgebrachte stukken de inspanningen betreffen door appellanten gedaan, in België, om de bedoelde machines aan de man te brengen ; dat, waar, zoals hoger gezegd, dit verkopen op zich zelf geen fout is, de stappen met dit doel aangewend en de gemaakte publiciteit, zolang — zoals ter zake — geïntimeerde er het ongeoorloofde karakter niet van bewijst niet kunnen verweten worden aan appellanten ;

Overwegende dat, op één uitzondering na, de voorgebrachte stukken niet wijzen op een foutief optreden ; dat gezegde uitzondering een relaas is, in briefvorm, gegeven aan geïntimeerde door zekere firma Poppe-Deschepper, nopens verschillende bezoeken van een zekere Dombrecht, die vertegenwoordiger zou zijn van de firma Wildomco uit Antwerpen ; dat, volgens dit relaas, gezegde Dombrecht inderdaad zich zekere uitlatingen zou hebben veroorloofd die door geïntimeerde terecht zouden kunnen aangezien worden als elementen van ongeoorloofde mededinging in de zin van de feiten in de inleidende dagvaarding aangehaald ; dat echter hoeft opgemerkt dat Dombrecht geen partij inzake is, evenmin de firma Wildomco ; dat, zelfs indien het moest zijn dat appellant Willems in deze firma geïnteresseerd is, dan nog er hoegenaamd geen aanleiding voorhanden is nopens de persoonlijke fout van een der appellanten ;

Dat de omstandigheid dat appellanten de machines verkochten aan een lichtjes lagere prijs dan geïntimeerde, zonder belang ter zake is ; dat geïntimeerde geen uitleg geeft over wat hij de « officiële » prijs noemt en dat niet aangevoerd wordt dat appellanten enige verplichting zouden hebben aangegaan de koopwaar aan een zekere prijs te verkopen ;

Overwegende dat appellanten ontkennen, op het ogenblik der aangehaalde feiten, het ingeroepen monopolie gekend te hebben ;

Overwegende dienaangaande dat, zo moeilijk aan te nemen is dat appellanten, ervaren zakenlui in de handel van schrijfmachines, geheel onwetend waren nopens het bestaan van handelsrelaties tussen geïntimeerde en Rheinmetall, toch hoeft beslist dat geen bewijs bestaat dat zij, gedurende gezegd tijdperk, op juiste wijze op de hoogte waren of moesten zijn van de natuur en de draagwijdte der contractuele verhoudingen tussen geïntimeerde en zijn leverancier ; dat zij trouwens, gezien de regelmatige wijze waarop zij de koopwaar aankochten, wel gerechtigd waren te veronderstellen dat deze contractuele verhoudingen geen absoluut monopolium voorzagen, ofwel dat ze gewijzigd waren geworden of een einde genomen hadden.

Om deze redenen :

Behage het het Hof,

Gelet op art. 24 der wet van 15 juni 1935, waarvan toepassing werd gedaan ;

Voegt de zaken, voorkomende op de algemene rol onder nummers 27.380 en 31.370 als verknocht samen.

Ontvangt de beroepen ;

Doet de beslissing waartegen beroep te niet.

Hervormende :

Wijst de oorspronkelijke eis af.

Verwijst de geïntimeerde in de kosten van beide aanleggen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 27 maart 1961.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Vanparijs en De Clercq.

Advokaat-generaal : M. Matthijs.

Advokaten : Mrs. K. Moors en J. Vandevelde-Winant (Gent)

1. **Faillissement. — Curator. — Rekeningen met ontwerp van uitdeling. — Overlegging en aanvaarding. — Sluiting van rechtswege van het faillissement. — Ontslag van de curator. — Navolgend vonnis van sluiting. — Voorwerp en doel : ontlasting van het rechterlijk mandaat van de curator.**

2. **Faillissement. — Curator. — Vertegenwoordiging der massa in gedingen aanhangig bij de overlegging der rekeningen. — Geding bij vonnis geëindigd vóór dit ogenblik. — Beroep ingesteld na de aanvaarding der rekeningen. — Nieuwe aanleg. — Geen loutere voortzetting der procedure in eerste aanleg. — Beroep gericht tegen de curator. — Niet-ontvankelijkheid.**

1. *Het ambt van curator over een faillissement neemt op automatische wijze een einde, en het faillissement wordt van rechtswege gesloten, door het overleggen door de curator en de aanvaarding door de schuldeisers, in vergadering bijeengeroepen onder het voorzitterschap van de rechter-commissaris, van de rekeningen houdende tevens ontwerp van uitdeling (art. 533 faillissementswet). De curator is van dit ogenblik af ontslagen, zelfs betreffende vergissingen of verzuim welke in het vervolg zouden kunnen ontdekt worden, en houdt op de failliete boedel te vertegenwoordigen.*

Het vonnis dat naderhand doorgaans door de curator uitgelokt wordt om het faillissement als gesloten te horen verklaren heeft geen ander voorwerp en doel dan hem te doen ontlasten van het hem door de rechtbank toevertrouwd rechterlijk mandaat.

2. *Zo door de Franse rechtsleer en rechtspraak aanvaard wordt dat de curator voortgaat de massa der schuldeisers te vertegenwoordigen in de gedingen welke op het ogenblik van de overlegging der rekeningen aanhangig waren, is dit echter niet het geval wanneer vóór dit tijdstip het geschil bij vonnis geëindigd was. Het naderhand tegen dit vonnis ingesteld hoger beroep leidt een nieuwe aanleg in en kan geenszins als de loutere voortzetting van de procedure in eerste aanleg worden beschouwd. Dienvolgens, in de mate waarin dit hoger beroep gericht is tegen de curator, en deze, wegens de sluiting van het faillissement, opgehouden heeft de gefailleerde en de massa der schuldeisers te vertegenwoordigen, is het hoger beroep niet ontvankelijk.*

Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid
t./ Du Bois, Jean, q.q.

Advies O.M.

1. *Nopens hetgeen voorafgaat :*

Bij deurwaardersexploot van 22 januari 1958, liet de R.M.Z. de heer advocaat Jean Du Bois, in zijn hoedanigheid van curator over het faillissement van zekere Saelens, Robert uit Gent, vóór de rechtbank van koophandel alhier dagvaarden, ten einde in het passief van dit faillissement te worden aangevraagd voor een bedrag van 32.793 fr., wegens bijdragen voor maatschappelijke zekerheid, bijdragevermeerderingen en verwijlrenten, alsook gerechtskosten, onder voorbehoud van alle andere verschuldigde sommen, waarvoor gefailleerde geen kwartaal aangiften heeft ingediend. Het beschikking gedeelte van dit dagvaardingsexploot bepaalde uitdrukkelijk: «in acht nemende de voorrechten van mijn verzoekster».

Op 29 januari 1958 werd door de rechtbank, trouwens op akkoord van de raadslieden van beide partijen, vonnis op tegenspraak in hoger bedoelde zin uitgesproken, doch dit vonnis beperkte er zich toe de schuldvordering van de R.M.Z. in het gewoon passief op te nemen, zonder melding te maken van het door de R.M.Z. in zijn exploot van rechtsingang uitgedrukt voorbehoud omtrent zijn voorrechten.

Eerst in december 1959, werd dit verzuim of die vergissing door partijen vastgesteld, en, daar het vonnis van 29 januari 1958 nimmer was betekend geworden, kwam de R.M.Z. er tegen in hoger beroep, ten einde deze vergissing of dit verzuim door het Hof te doen herstellen.

Doch vooraleer tot de trouwens niet twijfelachtige gegrondheid van deze vordering van de R.M.Z. te mogen besluiten, rijst de vraag van de ontvankelijkheid van het hoger beroep hetwelk uitsluitend gericht is tegen de curator.

2. *Ontvankelijkheid van het hoger beroep.*

Op 8 oktober 1959, — zodus meer dan twee maanden vooraleer de vergissing of het verzuim vastgesteld werd, en meer dan vier maanden vóór de betekening van de akte van hoger beroep —, werd, na regelmatige oproeping der schuldeisers, waartussen de R.M.Z., ten overstaan van de rechtbank en onder voorzitterschap van de rechter-commissaris van het faillissement Saelens, door de curator rekenschap gegeven over zijn beheer; de slotrekening werd voorgelegd evenals het ontwerp van verdeling en uitkering van het dividend, en de vereffeningsverrichtingen van het faillissement werden gesloten, overeenkomstig art. 533 der faillissementswet. Tijdens die slotvergadering heeft de R.M.Z. geen gebruik gemaakt van zijn recht om de vergadering te doen verdagen, noch enig ander voorbehoud gemaakt.

Gelet op het feit dat de curator aldus volledig rekenschap gegeven had vóór 25 februari 1960, datum van het beroep van de R.M.Z., is dit beroep nog ontvankelijk in zover het uitsluitend gericht is tegen de curator?

De niet-ontvankelijkheid is de stelling van de curator, en, naar ons oordeel, is zij gegrond.

Overeenkomstig de onder het stelsel van het Wetboek van Koophandel van 1808 geldende beginselen, waardoor de wetgever van onze faillissementswet in art. 533 zich hoofdzakelijk heeft laten leiden (zie o.m. de beweegredenen van Gent, 1 augustus 1862, Pas. 1863-II-222, en van Brussel, 6 november 1889, Pas. 1890-II-83), nemen rechtsleer en rechtspraak aan dat

de sluiting van het faillissement geenszins geschiedt door het afsluitingsvonnis van het faillissement, waarbij de curator door de rechtbank van zijn rechterlijk mandaat ontlast wordt, doch wel uitsluitend en, — zoals appellant zelf het zeer juist uitdrukt —, «op automatische wijze» verbonden is aan de afrekening van de curator, gevolgd door de verdeling van de laatste beschikbare activa, en dat, van dit ogenblik af de curator ophoudt de failliete boedel te vertegenwoordigen.

In zijn «Manuel du curateur de faillite», 2e uitgave - 1900, blz. 315, nr 664, schrijft E. de Perre: «Les fonctions du curateur prennent fin à partir de la reddition des comptes dûment acceptées; dès ce moment, le curateur cesse de représenter la masse faillie et toute action dirigée contre lui, à ce titre, n'est plus recevable (Zie de uitvoerige rechtspraak onder voetnoot 1). La reddition des comptes, au procès-verbal de laquelle aucune contestation quelconque n'a été consignée forme décharge complète pour le curateur, même au point de vue des erreurs ou des omissions qui pourraient être révélées dans la suite (met verwijzing naar Brussel, 11 mei 1887, J.T. 1887, 698).

» Il a même été jugé que la reddition des comptes opère de plein droit la clôture de la faillite, sans qu'il soit besoin d'un jugement qui la prononce (Zie o.m. Brussel, 6 november 1889, hierboven reeds vermeld). »

Nu de curator, na rekenschap te hebben gegeven, t.a.v. van gefailleerde en van de schuldeisers volkomen ontlast is, zodanig dat er geen faillissement meer bestaat, heeft het vonnis dat de curator van de rechtbank naderhand uitlokt om het faillissement als afgesloten te horen verklaren, geen ander voorwerp en doel dan, buiten alle verhoudingen tussen hem en zijn reeds opgeheven verbintenissen t.a.v. schuldeisers en gefailleerde, hem te horen ontlasten van het rechterlijk mandaat dat hem door de rechtbank werd toevertrouwd (Zie E. de Perre - Op. cit. - nr 666 - blz. 316).

Weliswaar wordt door de rechtsleer en de rechtspraak aanvaard dat, ondanks het afsluiten van de rekeningen van het faillissement, de curator voortgaat de massa der schuldeisers te vertegenwoordigen in de op het ogenblik der afrekening hangende procedures (R.P.D.B. - Tw. Faillite et banqueroute - nr 2465).

Doch, in onderhavig geval, was er, op het ogenblik der afrekening, geen procedure aanhangig, vermits het vonnis op tegenspraak gewezen werd op 29 januari 1958, hetzij nagenoeg 21 maanden vóór de eindafrekening.

Het feit dat dit vonnis nooit aan de R.M.Z. betekend werd, laat niet toe te besluiten tot het bestaan van een aanhangig zijnde procedure.

Aan de andere kant, mag het ingesteld beroep niet als de loutere voortzetting van de procedure in eerste aanleg beschouwd worden: het hoger beroep leidt een nieuwe aanleg en een nieuwe procedure in, waardoor het zich volkomen onderscheidt o.m. van het verzet, zodanig dat nl. de akte van hoger beroep als een werkelijk exploot van rechtsingang wordt beschouwd en geregeld, onderworpen aan de voorschriften van artikelen 61 en volgende W.B.Rv. (Zie A.P.R. - Tw. Beroep in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel - nr 398), terwijl de onbekwame een nieuwe machtiging nodig heeft, niet om beroep in te stellen, wat een daad van bewaring is, maar om verder in beroep te kunnen optreden, zij het ook in de loop der rechtspleging (Zie: A.P.R. - Eodem verbo - nr 9; R. Morel - «Traité élémentaire de procédure civile» nr 606).

Wij menen derhalve tot de niet-ontvankelijkheid van het hoger beroep van de R.M.Z. tegen het vonnis van 29 januari 1958 te moeten besluiten, daar het uitsluitend gericht werd tegen de curator, die, sedert de dag der afrekening, noch faillietverklaarde, noch massa der schuldeisers, dus niets meer vertegenwoordigt.

Arrest

Gezien de stukken o.m. de uitgifte van het bestreden vonnis gewezen door de Rechtbank van koophandel te Gent op 29 januari 1958;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Overwegende dat uit de bestanddelen der zaak blijkt dat appellant, bij toepassing van artikel 508 der wet van 18 april 1851 op de faillissementen, geïntimeerde q.q bij exploit dd. 22 januari 1958 gedagvaard heeft om hem te horen opnemen in het passief van het failliet van Saelens Robert voor een som van 32.793 fr. uit hoofde van bijdragen voor maatschappelijke zekerheid, bijdragevermeerderingen, verwijlinteressen en gerechtskosten « onder voorbehoud van alle verschuldigde sommen voor welke de gefailleerde geen kwartaalaangiften ingediend heeft inachtnemende de voorrechten van mijn verzoekster »;

dat de eerste rechter, op akkoord van de raadslieden van partijen, deze vordering inwilligde bij het hierboven aangehaald vonnis, verklarend dat appellant opgenomen werd in het gewoon passief, en het door appellant uitgedrukt voorbehoud omtrent zijn voorrechten niet vermeldend;

dat op 8 oktober 1959 geïntimeerde, in zijn hoedanigheid van curator, tijdens een onder het voorzitterschap van rechter-commissaris gehouden vergadering waarop appellant, alhoewel behoorlijk opgeroepen bij aangetekende brief, niet verschenen was, aan de schuldeisers van het faillissement rekenschap gaf over zijn beheer en hun rekeningen inhoudende het ontwerp van uitdeling voorlegde overeenkomstig artikel 533 van hogerbodde wet;

Overwegende dat rechtsleer en rechtspraak eenstemmig aannemen dat het ambt van de curator op automatische wijze een einde neemt vanaf de overlegging van de rekeningen; dat eens de rekeningen behoorlijk aanvaard, de curator ontslagen is zelfs betreffende vergissingen of verzuim welke in het vervolg zouden kunnen worden ontdekt;

dat deze overlegging van rekeningen van rechtswege het sluiten van het faillissement teweegbrengt zodat vanaf dit ogenblik de curator ophoudt de failliete boedel te vertegenwoordigen (De Perre, Manuel du curateur de faillite, 3de uitg., nummer 738, blz. 352; Fredericq, Traité de droit commercial Belge, D. VII, nr 330 en volgende; R.P.D.B. V°, Faillite et Banqueroute nr 2455 en 2456; Beroep Gent 1-8-1862, Pas. 1863-2-222; Beroep Brussel 6-11-1889, Pas. 1890-2-83);

Overwegende dat, nu er geen faillissement en derhalve geen verhoudingen meer bestaan tussen de curator, de gefailleerde en de schuldeisers, het vonnis dat in het algemeen de curator naderhand uitlokt om het faillissement als afgesloten te horen verklaren geen ander voorwerp en doel heeft dan hem te doen ontlasten van het rechterlijk mandaat dat hem door de rechtbank werd toevertrouwd (De Perre op. cit. nr 740, blz. 353);

Overwegende dat appellant te vergeefs de franse rechtsleer en rechtspraak inroept luidens dewelke de curator voortgaat de massa van de schuldeisers te vertegenwoordigen in de gedingen welke op het ogenblik van de overlegging der rekeningen aanhangig waren (R.P.D.B. op. cit. nr 2465);

Overwegende immers dat zulks ter zake het geval niet is vermits het geschil ontstaan tussen partijen geëindigd werd door hogergemeld op tegenspraak gewezen vonnis dd. 29-1-1958 en het door appellant ingesteld beroep waarvan de akte aan dezelfde voorschriften als een exploit van rechtsingang onderworpen is (artikelen 61 en volgende W.B.R.) een nieuwe aanleg inleidt (Beroep Gent 5-1-1934 J.C.F. 1934-5410-69) en mitsdien geenszins als de loutere voortzetting van de procedure in eerste aanleg kan worden beschouwd (A.P.R. tw. Beroep in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel nrs 9 en 98; R. Morel, Traité élémentaire de procédure civile nr 606);

Overwegende dat uit al het voorgaande volgt dat dit beroep dat uitsluitend gericht is tegen de curator en dagtekent van 25 februari 1960 hetzij dus meer dan 4 1/2 maand nadat alle verrichtingen der likwidatie van het faillissement geëindigd waren en laatstgenoemde dus opgehouden had de gefailleerde en de massa der schuldeisers te vertegenwoordigen, onontvankelijk is;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord ter openbare terechtzitting de heer advocaat-generaal Matthys in zijn eensluidend advies, alle verdere of strijdige conclusiën verwerpend; verklaart het beroep niet ontvankelijk en veroordeelt appellant tot de kosten van de aanleg.

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van Mr Dubois, pleitbezorger, die ter terechtzitting van heden bevestigt het grootste deel derzelfde te hebben voorgeschoten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE MECHELEN

28 maart 1960.

Voorzitter : M. Croonen.

Rechters : M.M. Van de Wyer en Van Hogenbemt.

Advocaten : Mrs. Van den Heuvel en Maerten.

Mutualiteit. — Dronkenschap. — Toepassing van artikel 117 K.B. van 22 september 1955.

De terugbetaling van de prestaties van de ziekteverzekering, kan niet geëist worden zelfs wanneer de dronkenschap moest bewezen zijn, vermits art. 117 van het K.B. van 22 september 1955 bepaalt dat de prestaties geweigerd worden in al de gevallen bij dit artikel voorzien en alleen in het geval bedoeld onder 2° van dit artikel, de terugbetaling kan gevorderd worden van de toegekende uitkeringen.

Landsbond der Christelijke Mutualiteiten t/ Borremans

Aangezien de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten, bij geregistreerd exploit van deurwaarder Heremans te Mechelen, dd. 22 april 1958, de verweerder liet dagvaarden ten einde bij vonnis uitvoerbaar spijs elk verhaal en zonder borgstelling verweerder te horen veroordelen om betaling van de som van 15.957 frank, te verhogen met de vergoedende intresten sinds 13 april 1957, de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding;

Aangezien de eiseres laat gelden dat verweerder op 15 december 1956 een ongeval onderging, te Duffel,

waarbij hij zware kwetsuren opliep waarvoor hem door eiseres de volgende vergoedingen werden uitgekeerd : voor werkonbekwaamheid van 17 december

1956 tot 13 april 1957, hetzij 99 dagen aan 114 Francs	F 11.286,—
gezondheidszorgen :	
hospitalisatie van 15.2.1956 tot 2.1.1957	2.231,—
ereloon dokter	400,—
radiografies	1.200,—
heelkunde n° 568	45,—
15 bezoeken dokter	675,—
2 raadplegingen specialist	120,—

In totaal F 15.957,—

dat echter de schade waarvoor verweerder beroep deed op de prestaties van de ziekteverzekering voortvloeit uit zijn dronken toestand op het ogenblik der feiten;

dat naar luidt van artikel 117 9° van het koninklijk besluit van 22 september 1955, betreffende de verplichte verzekering tegen de gevolgen van ziekte en invaliditeit eiseres de terugbetaling moet eisen van deze bij wijze van provisie door verweerder verkregen sommen;

Aangezien verweerder de door eiseres ingestelde vordering betwist aanvoerende dat in casu de terugbetaling niet kan geëist worden zelfs niet wanneer de dronkenschap in zijn hoofde moest bewezen zijn, wat hij overigens betwist, vermits artikel 117 van het koninklijk besluit van 22 september 1955, bepaalt dat de prestaties geweigerd worden in al de gevallen bij dit artikel voorzien en alleen in het geval bedoeld onder 2° van dit artikel, de terugbetaling kan gevorderd worden van de toegekende uitkeringen;

Aangezien de door verweerder aangevoerde stelling dient bijgetreden;

dat inderdaad de tekst van artikel 117 duidelijk is en voor geen andere verklaring vatbaar;

Aangezien eiseres tevergeefs zich in haar besluiten van 18 december 1959 beroept op de bepaling van artikel 118 van voormeld koninklijk besluit, ten einde te doen aannemen dat zij provisionele bedragen kan uitkeren onder voorbehoud van terugvordering;

dat immers het ter beoordeling van de Rechtbank voorgelegd geval niet het geval is bedoeld bij artikel 117;

Aangezien eiseres nog aanvoert dat om de dronkenschap van de verzekerde te kunnen bepalen zij het strafrechtelijk onderzoek moest afwachten en in de tussentijd onder alle voorbehoud, provisionele betalingen heeft gedaan;

Aangezien zo het voor de mutualiteit mogelijk is in al de gevallen voorzien onder artikel 117, zekere provisionele betalingen te doen, onder voorbehoud van terugbetaling, zij echter in casu in gebreke blijft te bewijzen dat de prestaties aan verweerder gedaan, gebeurden onder voorbehoud van terugbetaling indien de dronkenschap van verweerder moest blijken;

Aangezien derhalve de eis ongegrond is;

Aangezien de beschikkingen van artikelen 2, 34, 36, 37, 40, 41 der wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken werden nageleefd;

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle verdere en strijdige besluiten verwerpende, verklaart de eis ontvankelijk doch ongegrond dienvolgens wijst eiseres van haar eis af en legt de kosten ten hare laste.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE LEUVEN

2de Kamer. — 11 maart 1960.

Alleenrechtsprekend rechter : M. Goffin.

Advokaten : Mrs. Van Boxsom en Vermeersch.

Plaatsvervangend referendaris : M. Gielen.

Aansprakelijkheid van reisagentschap. — Verlies van bagage tijdens toeristische reis.

Deelneming van een toerist aan een door een reisagentschap volgens een welbepaald programma ingerichte reis tegen betaling van een vooraf vastgestelde prijs. Bij het aldus tot standkomende kontrakt (sui generis) gaat het reisagentschap o.a. de verbintenissen aan de toerist met zijn bagage te vervoeren, te zorgen voor nachtverblijf, eten en zekere gemakkelikheden. Om deze verbintenissen te kunnen nakomen sluit het agentschap kontrakten met andere reisagentschappen, hoteliers, enz.; de toerist staat buiten deze kontrakten, die voor hem res inter alios acta zijn, zodat hij zelf geen rechtstreeks verhaal tegen de co-kontraktanten van het reisagentschap kan uitoefenen.

Voor het verlies van bagage tijdens een dergelijke reis — zonder dat de omstandigheden, waarin het verlies gebeurd is, precies bekend zijn — is het reisagentschap aansprakelijk.

Artoos t/ Aerts (reisagentschap Astra).

Aangezien luidens voormeld exploit, de vordering strekt tot de veroordeling van verweerder aan aanlegger te betalen de som van 21.809 F, hoofdens verlies van valies en inhoud en zedelijke schade, met de gerechtelijke intresten en kosten;

Overwegende dat in de loop van het geding, en ingevolge het terugvinden van het valies van aanlegger, de oorspronkelijke eis herleid werd tot het betalen door verweerder van 1) 5.500 F zijnde de tegenwaarde van 10.000 lira, 350 Zwitserse frank en 100 Belgische frank; 2) 10.000 F wegens morele schade;

Met de gerechtelijke intresten en de onkosten;

Overwegende dat de overeenkomst welke ontstaat tussen een reisagentschap en een toerist, een kontrakt is sui generis luidens hetwelk het agentschap, mits de betaling ener op voorhand bepaalde forfaitaire som, de verbintenissen aangaat de toerist volgens een wel bepaald programma te doen rondreizen; dat mits de betaling van de prijs het agentschap zich met alle nodige formaliteiten gelast en de verplichting op zich neemt op zijn kosten de toerist, met zijn reisgoed te vervoeren, te laten vernachten, te spijzen en bepaalde gemakkelikheden te bezorgen; dat om zijn verplichtingen te vervullen het agentschap op zijn beurt overeenkomsten sluit met andere reisagentschappen, hotels, toeristische organismen en dergelijke; dat de toerist vreemd is aan deze laatste overeenkomsten welke voor hem res inter alios acta zijn; dat hij dan ook geen enkel rechtstreeks verhaal kan uitoefenen tegen de co-contractanten van het agentschap die zijn enige tegenpartij is in het kader van de met het agentschap gesloten overeenkomst;

Overwegende dat aanlegger zich wegens de door hem geleden schade tegen niemand anders kon keren dan tegen verweerder;

Overwegende dat het reisgoed van aanlegger gedurende de reis, voorwerp van de overeenkomst, verdwenen is zonder dat men juist weet hoe;

Overwegende dat het niet betwist wordt dat er een missing begaan werd op het ogenblik van de lading;

Overwegende dat vanaf het ogenblik der feiten tot op het ogenblik van de dagvaarding en zelfs daarna, zoals blijkt uit brief van verweerder dd. 10 oktober 1959, de verwerende partij nooit haar verantwoordelijkheid betwist heeft, noch desaanvaande het minste voorbehoud gemaakt heeft; dat hij zelf, bij schrijven van 29 september 1959 aan de Directeur van Horizons of Europe Inc. te Londen met rechterlijke maatregelen dreigt om schadevergoeding te bekomen;

Overwegende dat uit dit alles voldoende blijkt dat verweerder én in rechte, én in feite verantwoordelijk dient gesteld te worden voor de geleden schade;

Overwegende dat wat de primo van de eis aangaat, herleid zoals hierboven vermeld, er twijfel bestaat wat de omvang van de schade betreft;

Overwegende dat het hoogst waarschijnlijk is dat er in kwestieuze valies zich geld bevond; dat men inderdaad uit de stukken door partijen voorgelegd en namelijk uit de inventaris dd. 10 november 1959 door de directie van het Hotel Tirreno te La Spezia (Italië) blijkt dat de inhoud van het valies volledig beantwoordde aan de inventaris door aanlegger opge maakt op het ogenblik dat hij het valies ervan heeft aangegeven; dat tussen de teruggevonden voorwerpen zich een portefeuille bevond zoals op de inventaris vermeld maar welke echter ledig was;

Overwegende dat men echter geen bewijs heeft over de inhoud van die portefeuille vóór het verlies, of het tijdelijk verdwijnen, van het valies; dat op grond van het bewijs van de Kredietbank betreffende de aankoop van Lira en gezien het feit dat hij pas twee dagen in Italië was, men wel de thesis van aanlegger kan aannemen als zou hij op dat ogenblik de helft van zijn bezit in Lira in zijn valies gelaten hebben, hetzij een tegenwaarde van 825 Belgische franken;

Overwegende dat verweerder de thesis van aanlegger praktisch bevestigd heeft met in de loop der debatten gewag te maken van het feit dat hij gedurende het verder verloop van de reis aan aanlegger wat zakgeld gegeven heeft;

Overwegende dat men eveneens het bestaan van 100 Belgische franken kan aannemen;

Overwegende echter dat wat de Zwitserse franken betreft men zich moet afvragen waarom aanlegger deze bij zich had en ten welken titel; dat het attest van Dokter Switters uit Wijgmaal niet afdoende is, wegens de datum van het attest en de aard van die verhandeling;

Overwegende dat aanlegger wat dat gedeelte van zijn eis betreft dient afgewezen te worden;

Overwegende dat het geen twijfel lijdt dat aanlegger onaangenaamheden heeft moeten lijden door in de vreemde gedurende 9 dagen te moeten rondreizen zonder reisgoed; dat die morele schade ex aequo et bono op 2.000 F dient geschat te worden;

Overwegende dat het slechts na de dagvaarding is dat het valies teruggevonden werd; dat het blijkt uit de bestanddelen der zaak dat na de inleidende dagvaarding verweerder er meer ijver bij gelegd heeft om dat voorwerp terug te vinden; dat al is de eis van aanlegger herleid, er geen reden is om de gerechtskosten te verdelen; dat het dan ook past verweerder tot de kosten te veroordelen;

BALIELEVEN

Verbond der Belgische Advocaten.

Het Verbond der Belgische Advocaten vierde te Luik op 29 en 30 september ll. de herdenking van zijn 75-jarig bestaan.

Het spijt ons hierover geen verslag in ons blad te kunnen uitbrengen daar het Rechtskundig Weekblad tot deze manifestatie niet uitgenodigd werd.

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen.

Op 28 september ll. zette de Vlaamse Conferentie haar eerste stappen van of in het gerechtelijk jaar 1961-1962.

Onder de ogen en in de hof van Rubens verwelkomde voorzitter Jos Marck de heer Stafhouder, oud-stafhouders Mrs. Victor, Ooms en Van der Plancken, alsmede talrijke konfraters, alle begerig om uit de mond van Mr. Van Hoecke te vernemen wat deze dacht over de Orde, waarin we leven.

Kwestieuze begeerte werd ruimschoots verzadigd: op zichzelf primo een interessante voordracht, zo qua uitdieping van het behandelde onderwerp, als wat de stijl betreft, welke rustig - beheerst en geestig was. Meer bepaaldelijk nam de geachte spreker het dekreet van 14 december 1810 onder de loupe, een uit een diktatoriaal en keizerlijk brein gesproten systeem, waardoor de klassieke vrijheids- en onafhankelijkheidsgeest der advocaten — ce tas de bavards, volgens Napoleon — een erge deuk kreeg.

Van dit vaststaand en algemeen aanvaard feit vertrekkend, komt het onbegrijpelijk voor hoe en op welke manier de Brusselse idee heeft kunnen rijpen om op 23 juni 1961 te Brussel — natuurlijk — de 150ste verjaardag van dit Dekreet te vieren. De redelijkheid gebod ten overstaan van dusdanig initiatief in de oppositie te gaan en, gelet op de overweging dat Antwerpen en de rede begripen zijn welke elkaar volledig dekken, laat de houding der Antwerpse Balie zich gemakkelijk raden...: ze was er tegen, ze was anti en negatief.

Dat de viering van deze verjaardag er toch gekomen is? Akkoord. Maar mag men aan een kind zijn speelgoed ontnemen? Zelfs de heer Stafhouder van Brussel moest in zijn toespraak en om de werkelijkheid niet al te veel geweld aan te doen toegeven dat deze viering slechts «un prétexte» was, zg. om het prestige der Balie naar buiten te konsolideren, resp. te herstellen. Precies — zoals Mr. Van Hoecke terecht liet opmerken — of dit doel kan bereikt doordat advocaten over zichzelf spreken. Onze nuchtere Vlaamse spreekwoordenschat kwalificeert eigen lof en zelfbewieroking bij minder aangename aromen.

Aan deze overwegingen koppelde Mr. Van Hoecke enkele beschouwingen in verband met een nieuw Brussels-geestelijk kind, nl. het oprichten van een nationale orde van advocaten. Dit nog in embryonaire staat verkerende ontwerp beoogt de vertegenwoordiging der advocaten naar buiten, de unifikatie der professionele bepalingen en de regeling der inter-baliegeschillen.

Hier bleek ten tweede het belang der voordracht van Mr. Van Hoecke: ze werd de springplank naar een boeiend debat, hetwelk door Oud-stafhouders Ooms en Van der Plancken en door Mr. Josse Mertens de Wilmars op een hoog plan, door Ere-voorzitter Mr. Vic-

tor — cfr. zijn eigen verklaring — op een lager dito werd gevoerd. Het komt ons voor dat de meerderheid der aanwezigen scherp gekant was tegen kwestieus ontwerp: een nationale orde is niet te vereenzelvigen met de feitelijke diversiteit van ons land, terwijl onze beroepsregelen er niets bij winnen met gekeurslijfd te worden, wel integendeel zij vormen een erecode, als dusdanig door iedereen aanvaard en beleefd.

De heer Stafhouder Roost evenwel spoorde in zijn slotwoord tot voorzichtigheid aan, daar de draagwijdte van het ontwerp toch nog te weinig gekend is om geroordeeld, a fortiori veroordeeld te worden.

K.F.

OVERZICHT DER BELGISCHE WETGEVING

(1 juni - 30 juni 1961)

I. Staats- en Administratief Recht.

A. Ministeries - Inrichting - Kaders - Openbare Instellingen.

1. *Diensten van de Eerste Minister.* — Het K.B. van 30 mei 1961 (S. 3 juni - 4680) regelt de bedeling van de ministeriële bevoegdheden in Afrikaanse zaken.

2. *Diensten van de Eerste Minister.* — Bij K.B. van 2 juni 1961 (S. 5 juni - 4720) worden een ministerieel comité voor economische en sociale coördinatie en ministeriële comité's die er van afhangen, opgericht.

3. *Ministerie van Nationale opvoeding en cultuur.* — Het K.B. van 15 april 1961 (S. 22 juni - 5199) wijzigt het K.B. van 15 mei 1958 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de graden van het onderwyzend wetenschappelijk en daarmee gelijkgesteld personeel van het Ministerie van Openbaar Onderwijs.

4. *Ministerie van Nationale opvoeding en cultuur.* — Het K.B. van 15 april 1961 (S. 23 juni - 5229) wijzigt dit van 28 oktober 1959 houdende vaststelling van de schalen verbonden aan sommige bijzondere graden bij de inrichtingen die afhangen van het bestuur van het hoger onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek.

B. Economische Zaken.

5. *Bouwnijverheid - Statistieken.* — Bij K.B. van 23 mei 1961 (S. 14 juni - 4984) wordt een jaarlijkse statistiek van de voortbrenging in de bouwnijverheid voorgeschreven.

6. *Nijverheidsmaaldertijen.* — Het K.B. van 21 juni 1961 (S. 26 juni - 5270) wijzigt het K.B. van 3 mei 1960 tot bepaling van de technische voorwaarden waaraan de nijverheidsmaaldertijen moeten voldoen.

C. Financiën.

7. *Lening 1961-1973.* — Bij K.B. van 31 mei 1961 (S. 2 juni - 4650) wordt de Minister van Financiën ertoe gemachtigd onder de door hem vast te stellen voorwaarden een binnenlandse lening genaamd «lening 1961-'73» uit te geven.

8. *Lening 1961-1973.* — Het M.B. van 31 mei 1961

(S. 2 juni - 4651) stelt de modaliteiten betreffende de uitgifte van de lening 1961-'73 vast.

9. *Lening in Nederland.* — Bij K.B. van 18 mei 1961 (S. 5 juni - 4723) wordt de Minister van Financiën ertoe gemachtigd onder door hem vast te stellen voorwaarden een lening aan te gaan van 75 miljoen Nederlandse Gulden, genaamd «Buitenlandse vier driekwart lening 1961 van 75 miljoen Nederlandse gulden».

10. *Lening in Nederland.* — Het M.B. van 18 mei 1961 (S. 5 juni 4724) stelt de modaliteiten vast betreffende de uitgifte in Nederland van een buitenlandse vier driekwart lening van 75 miljoen Nederlandse gulden.

11. *Begroting.* — De wet van 6 juni 1961 (S. 10 juni 4866) stelt de begroting van pensioenen voor het dienstjaar 1961 in.

12. *Begroting.* — De wet van 31 mei 1961 (S. 15 juni - 5009) stelt de begroting van het Ministerie van Sociale voorzorg voor het dienstjaar 1961 vast.

13. *Begroting.* — De wet van 13 juni 1961 (S. 16 juni - 5049) stelt de Rijksmiddelenbegroting en de begroting van de buitengewone ontvangsten voor het dienstjaar 1961 vast.

14. *Lening door de Nationale Maatschappij voor de kleine landeigendommen.* — Bij K.B. van 6 juni 1961 (S. 19 juni - 5104) wordt de Nationale Maatschappij voor de kleine landeigendommen ertoe gemachtigd onder staatswaarborg een lening van 100 miljoen frank aan te gaan.

15. *Begroting.* — De wet van 13 juni 1961 (S. 20 juni - 5120) stelt de begroting van de Rijkswacht voor het dienstjaar 1961 vast.

16. *Begroting.* — De wet van 31 mei 1961 (S. 21 juni - 5161) stelt de begroting van het Ministerie van Justitie voor het dienstjaar 1961 vast.

D. Buitenlandse zaken.

17. *Visa voor vluchtelingen.* — In het Staatsblad van 2 juni 1961 - 4646) verscheen de tekst van het Europees akkoord betreffende de afschaffing van visa voor vluchtelingen getekend op 20 april 1959 te Straatsburg.

E. Onderwijs.

18. *Onderwijs.* — Bij M.B. van 3 maart 1961 (S. 2 juni - 4657) wordt in het Ministerie van Openbaar Onderwijs, een dienst voor schriftelijk onderwijs, opgericht.

19. *Onderwijs.* — Het M.B. van 3 maart 1961 (S. 2 juni - 4658) regelt de wijze van inrichting van de schriftelijke belangen voor onderwijs.

20. *Onderwijs.* — Het K.B. van 21 april 1961 (S. 9 juni - 4835) regelt de gelijkwaardigheid van de Duitse maturiteitsgetuigschriften met de Belgische gehomologeerde getuigschriften van middelbare studien.

F. Openbare Werken.

21. *Uitvoeren van werken door de provincies.* — Het

K.B. van 2 juni 1961 (S. 16 juni - 5048) wijzigt het K.B. van 1 februari 1960 betreffende de staatstussenkomst inzake toelagen voor het uitvoeren van werken door de provincies, gemeenten, verenigingen van gemeenten, commissies van openbare onderstand, kerk-fabrieken en verenigingen van polders en wateringen.

G. Landbouw.

22. *Keuring van plantsoenen.* — Het K.B. van 23 mei 1961 (S. 6 juni - 4751) richt een keuring in van plantsoenen van kleine fruitsoorten.

23. *Melk.* — Het M.B. van 31 mei 1961 (S. 6 juni - 4756) stelt het bedrag der premiiën vast toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen.

24. *Meststoffen.* — Het K.B. van 18 mei 1961 S. 10 juni 4877) wijzigt het K.B. van 30 september 1955 houdende reglementering van de handel in meststoffen en grondverbeteringswerken.

25. *Keuring van zaaizaad.* — Het K.B. van 30 mei 1961 (S. 14 juni - 4981) wijzigt het K.B. van 25 maart 1952 van de keuring van zaaizaad en pootgoed voor land- en tuinbouw.

26. *Zaailijnzaad.* — Het K.B. van 30 mei 1961 (S. 14 juni - 4982) wijzigt dit van 20 oktober 1958 tot reglementering van de handel in zaailijnzaad.

27. *Graszaad.* — Het K.B. van 30 mei 1961 (S. 14 juni - 4981) wijzigt dit van 3 juli 1959 houdende reglementering van de handel in gras-, klaver- en luzernezaad.

28. *Keuring van boszaden.* — Bij K.B. van 6 juni 1961 (S. 15 juni - 5020) wordt de keuring van boszaden en bosplanten ingericht.

29. *Runderbrucellose.* — Het KB. van 13 juni 1961 (S. 22 juni - 5185) schrijft maatregelen voor betreffende de bestrijding van de runderbrucellose.

H. Volksgezondheid.

30. *Nationale Maatschappij voor de huisvesting.* — Het K.B. van 30 mei 1961 (S. 1 juni - 4613) wijzigt het K.B. van 14 december 1960 houdende vaststelling: a) van de voorwaarden inzake inkomen; voor het in huurnemen van vrijstaande woningen die aan de door de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting erkende vennootschappen of aan de Nationale Maatschappij zelf toebehoren; b) van de huurprijzen van de woningen die aan de voormelde vennootschappen toebehoren, gewijzigd bij K.B. van 28 februari 1961.

31. *Pharmaceutische specialiteiten.* — Het K.B. van 30 mei 1961 (S. 1 juni - 4614) wijzigt het K.B. van 27 februari 1961 houdende vaststelling van de bedragen evenals de voorwaarden en modaliteiten waaronder de vergoedingen en de borgtocht bij de registratie van de pharmaceutische specialiteiten gestort en opgevraagd worden.

I. Landsverdediging.

32. *Dienstplichtwetten.* — De wet van 21 juni 1961 (S. 29 juni - 5316) wijzigt de op 2 september 1957 ge-coördineerde dienstplichtwetten.

J. Middenstand.

33. *Rustdag in handel van melkproducten.* — Bij K.B. van 24 mei 1961 (S. 17 juni - 5086) wordt een wekelijkse rustdag in de handel in melkproducten ingevoerd.

K. Internationale overeenkomst.

34. *Luchtvaartovereenkomst tussen België en Tunesië.* — In het Staatsblad van 24 juni 1961 - 5245 verscheen de tekst van de luchtvaartovereenkomst tussen België en Tunesië, ondertekend te Tunis op 24 juni 1958.

L. Justitie.

35. *Vreemdelingenpolitie.* — Bij de wet van 31 mei 1961 (S. 15 juni - 5008) wordt de wet van 28 maart 1952 op de vreemdelingenpolitie gewijzigd.

36. *Uitstel van betaling wegens sociale woelingen.* — De wet van 30 mei 1961 (S. 2 juni - 4640) stelt een aantal uitzonderlijke maatregelen inzake uitstel en schorsing wegens de sociale woelingen in België in.

37. *Uitstel van betaling wegens de gebeurtenissen in Kongo.* — Bij de wet van 21 mei 1961 (S. 2 juni - 4652) worden uitzonderlijke maatregelen inzake uitstel en schorsing wegens de gebeurtenissen in Kongo ingevoerd.

38. *Gebruik der talen in de wetgeving.* — De wet van 31 mei 1961 (S. 21 juni - 5171) stelt het gebruik der talen in wetgevingszaken vast.

II. Burgerlijk Recht.

39. Zie nr 36.

40. Zie nr 37.

III. Handelsrecht.

41. *Wet op de verzekeringen.* — Bij de wet van 30 mei 1961 (S. 10 juni - 4864) wordt art. 32 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen met een tweede lid aangevuld dat luidt als volgt: «In geval van regresvordering van de verzekerde tegen de verzekeraar, loopt de termijn evenwel eerst vanaf de gerechtelijke eis van het slachtoffer, onverschillig of het gaat om een oorspronkelijke eis tot schadeloosstelling dan wel om een latere eis als gevolg van verergering van de schade of het optreden van nieuwe schade».

IV. Strafrecht en Strafvordering.

42. *Verjaring in strafzaken.* — Bij de wet van 30 mei 1961 (S. 10 juni - 4864) worden de artikelen 21 tot 28 van de wet van 17 april 1878 bevattende de voorafgaandelijke titel van het wetboek van strafvordering, door andere bepalingen vervangen. De bijzonderste wijziging betreft de verjaring van de burgerlijke vordering volgende uit een misdrijf. Deze vordering verjaart na 5 volle jaren te rekenen van de dag waarop het misdrijf is gepleegd. Zij kan echter niet verjaren vóór de publieke vordering. Wanneer de burgerlijke vordering te bekwamer tijd is ingesteld loopt de verjaring niet meer tegen de eiser totdat een in kracht van gewijsde gegane beslissing aan het geding een einde heeft gesteld. Houdt de beslissing enig voorbehoud in dan moet de eis, strekkende om daarover

uitspraak te doen, binnen 30 jaren na de uitspraak worden ingesteld.

V. Arbeidsrecht en Maatschappelijk Hulpbetoon.

43. *Binnenscheepvaart - Arbeid.* — Bij K.B. van 15 mei 1961 (S. 2 juni - 4662) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 16 maart 1961 van het Nationaal Paritair Comité voor de binnenscheepvaart tot wijziging van de beslissing van 27 oktober 1960 betreffende de vaststelling der lonen en der arbeidsvoorwaarden van de arbeiders tewerkgesteld in de binnenscheepvaart en de koppeling van deze lonen aan het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen van het Rijk, algemeen verbindend verklaard bij K.B. van 31 januari 1961.

44. *Arbeidsbescherming - Mijnen.* — Bij K.B. van 19 mei 1961 (9 juni - 4818) worden de mijnen ten aanzien van het mijngas in categorieën ingedeeld en worden maatregelen voorgeschreven betreffende de luchtverversing van de mijnen in het algemeen.

45. *Koffie- en Chicoreibranderijen - Arbeid.* — Bij K.B. van 30 mei 1961 (S. 9 juni - 4837) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 20 maart 1961 van het Nationaal Paritair Comité voor de voedingsnijverheid betreffende de indeling van de arbeiders tewerkgesteld in de koffie- en chicoreibranderijen.

46. *Landbouwondernemingen - Arbeid.* — Bij K.B. van 2 juni 1961 (S. 12 juni - 4918) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 5 april 1961 van de Nationaal Paritair Comité voor de landbouw tot wijziging van de beslissingen van 3 februari 1954 van het Nationaal Paritair Comité voor de landbouwondernemingen, tot classificatie van de landbouwarbeiders, vaststelling van hun minimumlonen, koppeling dezer lonen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen van het Rijk en wijziging van de geldigheidsduur van sommige beslissingen, algemeen verbindend verklaard bij K.B. van 30 maart 1954.

47. *Vlasbereiding - Arbeid.* — Bij K.B. van 13 juni 1961 (S. 27 juni - 5288) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 22 augustus 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor de vlasbereiding betreffende de vaststelling van de minimumlonen van de arbeiders en arbeidsters tewerkgesteld in de ondernemingen welke ressorteren onder dit comité alsook de koppeling van deze lonen aan het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen van het Rijk.

48. *Houtbewerking - Arbeid.* — Bij K.B. van 13 juni 1961 (S. 27 juni - 5290) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 1 juni 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor de stoffering en de houtbewerking tot wijziging van de beslissing van 2 juli 1958 van hetzelfde comité, houdende vaststelling van de lonen der handarbeiders die werken in de ondernemingen welke onder dit comité vallen, algemeen verbindend verklaard bij het K.B. van 6 januari 1959.

49. *Binnenscheepvaart - Arbeid.* — Bij K.B. van 13 juni (S. 22 juni - 5201) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 16 maart 1961 van het Nationaal Paritair Comité voor de binnenscheepvaart betreffende de methodes van voorafgaande informatie en van wedertewerkstelling van de werklieden in geval van sluiting van de ondernemingen.

50. *Havenbedrijf te Antwerpen - Arbeid.* — Bij K.B. van 13 juni 1961 (S. 22 juni - 5203) wordt algemeen verbindend verklaard de beslissing van 6 oktober 1960 van het Nationaal Paritair Comité voor het havenbedrijf betreffende de betaling van de begonnen arbeidsdag in de haven van Antwerpen.

VI. Fiscaal Recht.

51. *Invoerrechten.* — De K. Besluiten van 6 juni 1961 (S. 24 juni - 5249 en 5251) stellen een tarief van invoerrechten tussen België, Luxemburg en Nederland vast.

52. *Invoerrechten.* — Het M.B. van 20 juni 1961 (S. 26 juni - 5268) wijzigt en vult aan het M.B. van 28 december 1960 houdende instelling van een bijzonder recht bij de invoer van sommige landbouw- en voedingsproducten.

53. *Invoerrechten.* — Het M.B. van 7 juni 1961 (S. 9 juni - 4817) stelt bijzondere rechten bij de invoer van sommige landbouw- en voedingsproducten vast.

H. Boonen.

MEDEDELINGEN

Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel.

Namens de heer Cooremans, burgemeester van Brussel, werd een delegatie van het Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel onder leiding van Dr. F. Bové door de heer Derons, eerste schepen van Brussel, ontvangen.

Ten einde de kennis van de landstalen bij het stadspersoneel van Brussel te bevorderen heeft de delegatie voorgesteld dat in de onderlinge dienstbetrekkingen tussen het stadspersoneel alsmede tussen het stadspersoneel en de centrale administraties om beurten het Nederlands en het Frans als werktal zou gelden. Zo zou bv. het ene jaar het Nederlands, het andere jaar het Frans als werktal gelden voor het stadspersoneel van Brussel.

Dit stelsel heeft reeds zijn deugdelijkheid bewezen in bepaalde tweetalige landen waar ambtenaren en officieren zich de tweede ambtelijke taal op korte tijd hebben eigen gemaakt.

Het Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel ziet in dit stelsel een middel om harmonische betrekkingen te bevorderen tussen de personeelsleden van beide taalgroepen die in de administratie van de stad Brussel werkzaam zijn.

Het Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel drukt de hoop uit dat de gemeenteraadsleden van Brussel zullen inzien dat de huidige taalregeling die in 1932 door de gemeenteraad werd gestemd en die het Nederlands als werktal in binnendienst weert, is voorbijgestreefd daar dit stelsel de kennis van het Nederlands door het Franstalig stadspersoneel in de weg staat.

De heer Derons nam nota van het voorstel van het Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel en zal het overmaken aan het College van burgemeester en schepenen van de stad Brussel.

Dr. S. Szondi,
Ondervoorzitter.

Dr. F. Bové,
Algemeen Voorzitter.

TIJDSCHRIFTEN

Rechtskundig Tijdschrift voor België, jrg. 1961 - n° 3 :

E. Claeys-Leboucq, Het begrip arbeidsongeval. — J. Van Herck, De eigendom der edele stoffen in Kongo-lees Recht (vervolg). — R. Van Lennep, Algemeen disciplinair recht (vervolg).

Tijdschrift voor Notarissen, Privaatrecht, Notariaat, Fiscaalrecht, jrg. 1961 - n° 9 :

H. Du Faux, Voorbehoud van muurgemeenschap bij verkoop of aanneming.

De Gemeente, jrg. 1961 - n° 9 :

P. Mast, De gemeentelijke politie en het lawaai. — H. A. Drasz, De gemeentelijke en provinciale indeling van de nieuwe polders in de voormalige Zuiderzee. — M. Callewaert, Ciney krijgt een nieuw sport- en recreatie-centrum.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1961 - n° 32 :

W. Nolen, Buiten de grenzen van het compromis II (slot). — C. J. Van Zeben, Het verbod van schenkingen tussen echtgenoten. — J. C. Van Oven, Het werk aan het nieuwe Burgerlijk Wetboek. — Th. L. Van der Veen, Enkele kanttekeningen bij het wetsontwerp verplichte verzekering van motorrijtuigen (zitting 1960/1961

N° 6342). — K. Jansma, Partij-Arbiters in een overeenkomst met de overheid.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-Ambt en Registratie, jrg. 1961 - n° 4691 :

L. Lancée, De richtige-heffing-arresten (I). — P. W. van Der Ploeg, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Vennootschapsrecht.

Arbitrale Rechtspraak, jrg. 1961 - n° 489 :

A. P. Funke, Het volgens artikel VII, lid I van het op 21 april 1961 te Genève gesloten Europese Verdrag inzake internationale handelsarbitrage toepasselijk recht.

Sociaal Economische Wetgeving, jrg. 1961 - n° 8 :

W. F. Prins, Het ontwerp van wet op de register-accountants. — A. Mulder, De overheidssubsidie, bespreking van de preadviezen voor de Alg. Verg. van de V.A.R. op 29 sept. 1961. — A. J. O. Baron van Wassenaeer van Catwijk, De rechtsregels betreffende concentraties in art. 66 van het E.G.K.S. Verdrag (slot). — I. Samkalden, Openbaarheid blijft gevraagd.

Journal des Tribunaux, jrg. 1961 - n° 4331 :

W. J. Ganshof Van der Meersch, Justice et droit international pénal.

Revue de Droit Intellectuel, jrg. 1961 - n° 7-8 :

A. Vander Haeghen, Organisation de la profession des conseils en brevets dans le cadre d'entités économiques à l'échelle de l'Europe. — A. Vander Haeghen, Commentaires sur la revision de l'Accord créant l'Institut international des brevets.

Recueil Dalloz, jrg. 1961 - n° 31 :

Rechtspraak.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"